

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ–.....	2
KURTULUŞ SAVAŞI (HAZIRLIK DÖNEMİ)–.....	53
KURTULUŞ SAVAŞI (MUHAREBELER DÖNEMİ)–.....	84
ATATÜRK İNKILAPLARI–.....	110
ATATÜRK'ÜN HAYATI VE İLKELERİ–.....	140
ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI–.....	153

XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911 - 1912)

Savaşın Sebepleri

- ⦿ İtalya'nın sömürge elde etmek istemesi
- ⦿ İtalya'nın Trablusgarp'ta bulunan petrolü ele geçirmek istemesi
- ⦿ Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın ve savunmasız olması
- ⦿ İtalya'nın Roma İmparatorluğu'nu yeniden kurmak istemesi
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin güçsüz olması
- ⦿ İtalya'nın Akdeniz Antlaşması'yla İngiltere ve Fransa'nın desteğini alması
- ⦿ Savaş öncesinde İtalya ile Rusya arasında **Racconigi Antlaşması**'nın imzalanması

Savaşın Başlaması ve Gelişimi

- ⦿ Hazırlıklarını tamamlayan İtalya, Trablusgrap'a yerleşen İtalyan vatandaşlarına kötü davranıldığını iddia ederek Osmanlı'ya savaş açıp Trablusgarp'ı işgal etti.
- ⦿ Trablusgarp'ta askeri gücü yetersiz olan Osmanlı Devleti donanması zayıf olduğu için Trablusgarp'a deniz yoluyla yardım edemedi. Mısır'ı işgali altında bulunduran İngiltere'nin Osmanlı ordusunun bölgeden geçişine izin vermemesi nedeniyle de kara yoluyla bölgeye yardım yollayamamıştır. Osmanlı Devleti, İtalya'ya karşı yerli halkı örgütlemek için Trablusgarp'a subaylar (Mustafa Kemal, Enver Bey, Nuri Bey, Fethi Bey, Ali Çetinkaya) göndermiştir.
- ⦿ Kıyafet ve kimlik değiştirerek gizlice Trablusgarp'a geçen bu subaylardan Mustafa Kemal, Gazeteci Şerif kimliğini kullanmıştır.

Savaşın Sona Ermesi

- ⦿ Derne ve Tobruk'ta Mustafa Kemal, Bingazi'de Enver Bey İtalyanların ilerleyişini durdurmuştur.
- ⦿ İtalya Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için Balkan Savaşları'nın da çıkmasını fırsat bilerek On İki Ada ve Rodos'u işgal etmiş, Çanakkale Boğazı'nı kuşatmış Akabe ve Beyrut'u bombalamıştır.
- ⦿ Bu gelişmeler üzerine Osmanlı barış istemek zorunda kalmış ve iki devlet arasında Uşi Antlaşması imzalanmıştır.

Uşu Antlaşması (1912)

- ⦿ Uşu Antlaşması ile Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.
- ⦿ Balkan Savaşları'nın çıkmasından dolayı On İki Ada ve Rodos Yunan tehlikesine karşı kısa süre için İtalya'ya bırakıldı (İtalya 1947 Paris Antlaşması ile bu yerleri Yunanistan'a bırakmıştır.).
- ⦿ Trablusgarp dini yönden Osmanlı Devleti'ne bağılı kalacaktır. Böylece Osmanlı, Trablusgarp ile kültürel bağılılığını korumak istemiştir ve halifelik siyasi alanda kullanılmıştır.
- ⦿ Trablusgarp ve Bingazi'nin 1909'dan beri Duyun-u Umumiye'ye olan taksitlerini ve bölgede bulunan halife temsilcilerinin maaşlarını İtalya ödeyecektir.
- ⦿ Diğer devletlerin onaylaması hâlinde İtalya kapitülasyonların kaldırılmasına karşı çıkmayacaktır.

Savaşın Sonuçları

- Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprak parçasını kaybetti (Trablusgarp).
- Mustafa Kemal Kolağası (Yüzbaşı) rütbesinden, Binbaşılığa yükseldi.
- Mustafa Kemal'in ilk askeri başarısıdır.
- Bu savaş Mustafa Kemal'in sömürgeciliğe karşı ilk savaşıdır.
- Osmanlı Devleti'nin zayıflığı anlaşıldı.
- Dünya tarihinde uçak ilk kez bu savaşta kullanılmıştır.

BALKAN SAVAŞLARI

I. BALKAN SAVAŞI (1912 - 1913)

Savaşın Nedenleri

- ⦿ Fransız İhtilali'yle yayılan milliyetçilik akımı
- ⦿ Rusya'nın panslavist politikası
- ⦿ Reval Görüşmeleri ile İngiltere'nin Rusya'yı Balkan politikasında serbest bırakması
- ⦿ Balkan devletlerinin Osmanlı'yı Balkanlardan atmak istemesi
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin güçsüz durumda olması

Savaşın Başlaması ve Gelişimi

- ⦿ Rusya'nın teşvikiyle Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.
- ⦿ 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın saldırısıyla başlayan I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı;
 - Ordunun siyasete karışması
 - Savaş öncesinde askerlerin bir kısmının terhis edilmesi
 - Dört cephede birden savaşması
 - Silah, yiyecek, araç-gereç gibi konularda eksikliklerin olması gibi nedenlerle yenildi.
- ⦿ 30 Mayıs 1913'te Londra Antlaşması yapıldı. Antlaşmaya göre;
 - Osmanlı Devleti, Midye-Enez hattının batısında kalan toprakları Balkan devletlerine bırakacaktır.
 - Arnavutluk ile Ege Adalarının geleceğinin belirlenmesi Avrupa devletlerinin kararına bırakılacaktır. Selanik, Güney Makedonya ve Girit Yunanistan'a; Dedeağaç, Edirne, Kırklareli ve Trakya'nın tamamı Bulgaristan'a verilecek. Orta ve Kuzey Makedonya Sırbistan'a bırakılacaktır.

I. Balkan Savaşı'nın Sonuçları

- ⦿ Bulgaristan'ın sınırları Ege Deniz'ine kadar genişlemiş ve savaştan en kârlı çıkan devlet olmuştur.
- ⦿ Arnavutluk bağımsızlığın ilan etmiş böylece Osmanlı'dan ayrılan son Balkan ulusu olmuştur.
- ⦿ Kırklareli, Edirne dahil Trakya ve Makedonya kaybedilmiştir.
- ⦿ Kaybedilen yerlerden Anadolu'ya yoğun Türk göçleri yaşanmıştır. Osmanlı'da ilk hükümet darbesi olan Babıali Baskını gerçekleşti.

Babıali Baskını (23 Ocak 1913)

- ⦿ Savaş sonrasında başlayan Londra görüşmeleri devam ederken İttihat ve Terakki Partisi yenilgiden Kamil Paşa Hükümeti'ni sorumlu tutarak Babıali Baskını ile yönetime el koymuştur.
- ⦿ Düşürülen hükümetin yerine İttihat ve Terakkici Mahmut Şevket Paşa Hükümeti kurulmuştur.
- ⦿ İttihat ve Terakki 1918 yılına kadar ülkeyi tek başına yönetmiştir.

NOT

- ✓ Hamidiye Kruvazörü ile Ege'de Yunanlılara karşı başarılı mücadele verdiği için Rauf (Orbay) Bey'e "Hamidiye Kahramanı" denilmiştir.

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

Savaşın Nedenleri

- ⦿ I. Balkan Savaşı ile Bulgaristan'ın sınırlarını Ege Denizi'ne kadar genişletmesi ve Makedonya'nın bir kısmını alması ile Balkanlarda güç dengesinin değişmesi
- ⦿ Yunanistan ve Sırbistan arasında Bulgaristan'a karşı kurulan ittifaka Karadağ ve I. Balkan Savaşı'na katılmayan Romanya'nın da katılması

Savaşın Başlaması ve Gelişmesi

- ⦿ Savaş, Bulgaristan'ın Yunanistan ve Sırbistan'a saldırmasıyla başlamıştır. Bütün cep- helerde yenilen Bulgaristan'ın barış istemesiyle savaşa son verilmiştir.

Savaşın Sonuçları

- ⦿ Balkan devletleri arasında Bükreş Antlaşması imzalanmıştır.
- ⦿ Osmanlı Devleti ise Bulgaristan ile İstanbul, Yunanistan ile Atina ve Sırbistan ile İstanbul Antlaşması yapmıştır. Osmanlı bu üç antlaşmayla Balkanlarda azınlık konumuna düşen Türklerin haklarını korumayı amaçlamıştır. Edirne ve Kırklareli'ni geri almış Bulgaristan ile arasındaki Meriç Nehri sınır sayılmıştır.
- ⦿ Balkan Savaşları bittiğinde Osmanlı Devleti Arnavutluk, Batı Trakya, Ege Adaları (Meriç, İmroz ve Bozcaada hariç) ve Makedonya'yı kaybetmiştir. Osmanlılık önemini kaybetti. Türkçülük fikri önem kazandı.
- ⦿ Osmanlı ordusunun modernize edilmesi amacıyla Alman subaylar getirildi. (Bu durum Osmanlı - Almanya yakınlaşmasını gösterir.)

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

Savaşın Genel Nedenleri

- ⦿ Fransız İhtilali ile birlikte yayılan milliyetçilik akımı,
- ⦿ Sanayi İnkılabı ile başlayan sömürgecilik yarışı, ham madde ve pazar arayışı,
- ⦿ Devletler arasında görülen bloklaşmalar ve silahlanma yarışıdır.

Savaşın Özel Nedenleri

- ⦿ Fransa'nın Almanya'ya kaptırdığı Alsas - Loren bölgesini geri almak istemesi,
- ⦿ Rusya'nın Balkan politikası (Panslavizm),
- ⦿ Japonya'nın Almanya'nın sömürgelerini elde etmek istemesi,
- ⦿ İtalya'nın Akdeniz'de sömürge elde etmek istemesi,
- ⦿ İngiltere ve Almanya arasındaki ekonomik mücadele,
- ⦿ Bulgaristan'ın Ege Denizi'ne sahip olmak istemesi,
- ⦿ Avusturya - Macaristan ile Sırbistan arasındaki Bosna - Hersek sorunu,
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin kaybettiği toprakları geri almak istemesi

Savaşın Başlaması

- ⦿ 28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan Veliahtı Ferdinand ile eşi Sofi'nin bir Sırp milliyetçisi tarafından Saraybosna'da öldürülmesi savaşın görünen nedeni olmuştur.
- ⦿ Savaş 2 Ağustos 1914'te Sırbistan'la Avusturya arasında başlamıştır.
- ⦿ Almanya'nın Avusturya'nın yanında, Rusya'nın da Sırbistan'ın yanında savaşa girmesiyle savaş Avrupa savaşına dönmüştür.

Savaşa Katılan Devletler

İtilaf Devletleri

- ⦿ İngiltere
- ⦿ Fransa
- ⦿ Rusya
- ⦿ İtalya.....

İtifak Devletleri

- ⦿ Almanya
- ⦿ Avusturya - Macaristan
- ⦿ Osmanlı
- ⦿ Bulgaristan
- ⦿ İtalya.....

İtalya, Londra Gizli Antlaşması ile İtilaf Bloğuna geçmiştir.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DÖNEMİ

Osmanlı Devleti'nin Savaşın Başındaki Tutumu

- ⦿ Tarafsızlığını ilan etmiştir.
- ⦿ Boğazları yabancı gemilere kapatmıştır.
- ⦿ Seferberlik ilan etmiştir (Her an savaşa girme ihtimaline karşı).
- ⦿ Kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmıştır.

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın Yanında Yer Almasının Nedenleri

- ⦿ Osmanlı Devleti yöneticilerinin Almanya'nın savaşı kazanacağına inanması
- ⦿ Kapitülasyon ve dış borçlardan kurtulmak istemesi
- ⦿ Osmanlı'nın kaybettiği toprakları geri almak istemesi
- ⦿ İttihat ve Terakki Partisi'nin Alman yanlısı bir politika izlemesi
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi
- ⦿ Turan İmparatorluğu kurma düşüncesi

I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Kendi Yanında Savaşa Çekmek İstemesinin Nedenleri

- ⦿ Üzerindeki savaş yükünü hafifletmek
- ⦿ Yeni cephelerin açılmasını sağlamak
- ⦿ Savaşı geniş bir alana yaymak
- ⦿ Osmanlı'nın jeopolitik konumundan yararlanmak
- ⦿ Halifeliğin gücünden yararlanmak
- ⦿ Rusya'ya Boğazlardan gidecek yardımı engellemek
- ⦿ Osmanlı'nın nüfus potansiyelinden yararlanmak
- ⦿ Osmanlı'nın yer altı zenginliklerinden yararlanmak

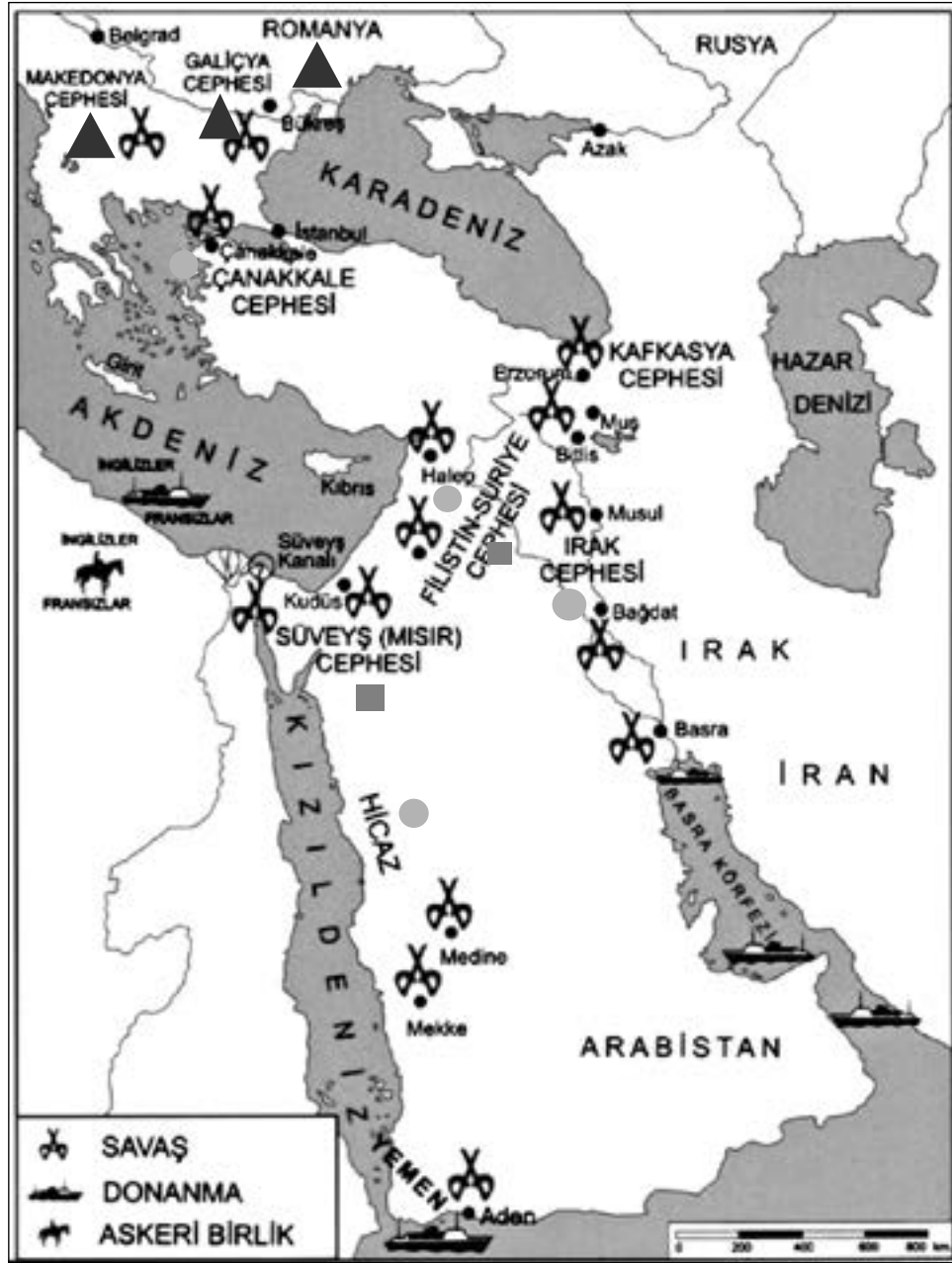
Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

- ⦿ İngiliz donanmasının önünden kaçarak Osmanlı Devleti'ne sığınan Goben (Yavuz) ve Breslav (Midilli) adlı iki Alman gemisini Osmanlı Devleti satın aldığını açıkladı.
- ⦿ Bu gemiler kısa bir süre sonra Karadeniz'e açılarak Rusya'nın Sivastopol ve Odesa limanlarını bombalamış, bu gelişme üzerine Rusya, 1 Kasım 1914'te Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir.
- ⦿ Bu gelişme üzerine Sultan V. Mehmet Reşat 11 Kasım 1914'te "Kutsal Cihat" ilan etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesinin Sonuçları

- ⦿ I. Dünya Savaşı'nın süresi uzadı.
- ⦿ Almanya'nın savaş yükü hafifledi.
- ⦿ Savaş geniş bir coğrafyaya yayıldı.
- ⦿ İngiltere Kıbrıs'ı egemenliği altına aldı.
- ⦿ İtilaf Devletleri'nin Boğazlar yoluyla Rusya'ya yardımı engellendi.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAKİ CEPHELER

- Taarruz Cepheleeri
- Savunma Cepheleeri
- ▲ Müttetiklerine yardım için açtığı cepheleer

Osmanlı Devleti'nin Taarruz Cepheleri

Kafkas (Doğu) Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Rus işgali altındaki Türkleri kurtarıp Turancılık idealini gerçekleştirmek
- ⦿ Rusya'nın güneye inmesini engellemek
- ⦿ Kafkaslardaki bağımsızlık mücadelesini desteklemek
- ⦿ Bakü petrollerini ele geçirmek
- ⦿ Almanya'nın Rus cephesinde rahatlamasını sağlamak

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Osmanlı toprakları içerisinde açılan ilk cephe dir. Sarıkamış'ta doksan bine yakın askerimiz donarak şehit olmuştur.
- ⦿ Erzurum, Muş, Bitlis, Trabzon ve Erzincan Rusların eline geçmiştir. Ancak M. Kemal Ruslardan Muş ve Bitlis'i geri almıştır (16. Kolordu Komutanı).
- ⦿ Rusya'da Bolşevik İhtilali çıkması üzerine Rusya Brest Litovsk Antlaşması ile savaştan çekilmiştir. Bu antlaşmayla Kars, Ardahan ve Batum Ruslardan geri alınmıştır.
- ⦿ Osmanlı'nın kaybetmesine rağmen toprak kazandığı tek cephe dir.

Kanal (Süveyş) Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Osmanlı'nın Mısır'ı almak istemesi
- ⦿ İngiltere'nin Hindistan ve Uzak Doğu sömürgeleriyle bağlantısının kesilmek istenmesi

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Osmanlı Devleti, Almanya isteği ile açtığı ve Cemal Paşa'nın komutasındaki bu cephe de başarılı olamamıştır.
- ⦿ Arap halkı İngilizlerle iş birliği yapmıştır.
- ⦿ İngilizler Sina Yarımadası'nı ele geçirmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin Savunma Cepheleri

Çanakkale Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ İtilaf Devletleri'nin bu cepheyi açmalarının nedenleri şunlardır:
 - İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak
 - Çarlık Rusya'ya Boğazlar üzerinden yardım götürmek

- Balkanlarda yeni bir cephe açmak
- Osmanlı'nın Almanya'yı desteklemesini engellemek
- Savaşı kısa sürede bitirmek

Cephenin Sonuçları

- ⦿ I. Dünya Savaşı geniş alana yayıldı ve savaşın süresi uzadı.
- ⦿ Bulgaristan İttifak Devletleri tarafında savaşa girdi.
- ⦿ Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı.
- ⦿ Kuva-yı Milliye ruhu doğdu.
- ⦿ Bu cephede olan Mustafa Kemal 19. Tümen Komutanıdır. Anafartalar, Kireçtepe, Conkbayırı ve Arıburnu cephelerinde başarı sağladı.
- ⦿ Mustafa Kemal, "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum." komutunu Conkbayırında 57'nci Piyade Alayına vermiştir.
- ⦿ Mustafa Kemal'in başarıları Milli Mücadele'de lider oluşunda etkili oldu.
- ⦿ Zaferle sonuçlanan tek, kapanan ilk cephe dir.

Irak Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ İngilizler Musul, Kerkük ve Abadan petrollerini ele geçirmek, Ruslara karadan yardım götürmek, Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak için açmıştır.

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Kutu'l Amare ve Selman-ı Pak'ta Osmanlı Devleti başarılı oldu. Ancak Arapların isyan etmesi (Ümmetçilik önem yitirdi.) ve takviye birliklerin zamanında gelmemesi sonucunda başarısız olundu.
- ⦿ Bağdat İngilizler tarafından işgal edildi.

Suriye - Filistin Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Kanal Cephesi'nde kaybederek geri çekilen Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak.

Cephenin Sonuçları

- ⦿ En çok toprak kaybedilen cephedir (Suriye, Filistin, Lübnan, Ürdün, Yemen, Hicaz).
- ⦿ Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları Grup Komutanı'dır.
- ⦿ Bu cephe Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda görev yaptığı son cephedir.

Hicaz - Yemen Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ İngiliz Valisi Mac Mahon'un kışkırtması sonucunda Hicaz Emiri Şerif Hüseyin'in bir Arap devleti kurma düşüncesi
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin kutsal yerleri (Mekke-Medine) koruma düşüncesi

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Yemen bağımsız oldu. Cidde ve Taif İngilizlerin eline geçti.
- ⦿ Fahrettin Paşa'ya Medine Müdafii ve Çöl Kaplanı denilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Toprakları Dışında Açtığı Cepheler

Galiçya Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Rusya ile savaşıyan Avusturya'ya yardım amaçlı açılmıştır.

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Tam olarak başarı sağlanamamıştır.

Romanya Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Bulgaristan'a yardım için açılmıştır.

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Herhangi bir başarı sağlanamamıştır.

Makedonya Cephesi

Cephenin Açılma Sebepleri

- ⦿ Sırpıları desteklemek için Balkanlara gelen Fransızlarla savaşıldı.
- ⦿ Amaç, Osmanlı ile Almanya arasındaki kara bağlantılarını kesmektir.

Cephenin Sonuçları

- ⦿ Başarı sağlanamamıştır.

📌 NOT

- ✓ Bu cepheler Ruslar'ın savaştan çekilmesiyle kapanmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

Boğazlar Antlaşması (1915)

- ⦿ İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapılmıştır.
- ⦿ Boğazlar ve çevresi Ruslara verilmiştir.

Londra Antlaşması (1915)

- ⦿ İngiltere, Fransa ve İtalya arasında yapılmıştır.
- ⦿ Ege İtalya'ya verilmiştir. Bunun sonucunda da İtalya saf değiştirerek İtilaf bloğunda savaşa katılmıştır.

Sykes - Picot Antlaşması (1916)

- ⦿ İngiltere ve Fransa arasında yapılmıştır.
- ⦿ Irak, İngiltere'ye; Suriye, Fransa'ya verilmiştir.

Petrograt Protokolü (1916)

- ⦿ İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapılmıştır.
- ⦿ Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Ruslara verilmiştir.

St. Jean De Maurienne Antlaşması (1917)

- ⦿ İngiltere, Fransa ve İtalya arasında yapılmıştır.
- ⦿ İzmir ve çevresi İtalyanlara verilmiştir.

Balfour Deklarasyonu

- ⦿ İngiltere tarafından yayınlanmıştır.
- ⦿ Filistin'de bir İsrail Devleti kurmak amacıyla imzalanmıştır.

Mac Mahon Antlaşması (1916)

- ⦿ İngiliz Valisi Mac Mahon ile Hicaz Emiri Şerif Hüseyin tarafından imzalanmıştır.
- ⦿ Amaç Arap ülkelerini bölmek ve ümmetçiliği yok etmektir.

ABD'NİN SAVAŞA GİRMESİ (6 NİSAN 1917)

Nedenleri

- ⦿ Tarafsızlığını ilan etmesine rağmen ABD'nin İtilaf Devletlerine silah satışında bulunmasına tepki gösteren Almanya'nın denizaltılarıyla Amerikan ticaret ve yolcu gemilerini batırması
- ⦿ Bu saldırılar üzerine ticari çıkarları zedelenen ABD, Almanya'ya savaş ilan etmiştir.
- ⦿ Böylece güçler dengesi İtilaf Devletleri lehine değişmiştir.

WILSON İLKELERİ (8 Ocak 1918)

- ⦿ ABD Başkanı Wilson, savaşın bir an önce sona ermesi ve savaştan sonra kalıcı barışın sağlanması için 14 maddelik bir bildiri yayınlamıştır.

Bildiride Yer Alan Önemli Maddeler

- ⦿ Her millet çoğunlukta olduğu bölgelerde kendi kaderlerini kendileri belirleyecektir.
- ⦿ Yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı alınmayacaktır.
- ⦿ Boğazlar tüm devletlerin gemilerine açık olacaktır.
- ⦿ Uluslararası gizli antlaşmalar yapılmayacaktır.
- ⦿ Silahlanma sadece iç güvenlik için olacaktır.
- ⦿ Sömürgecilik yapılmayacaktır (Manda ve himaye fikri ilk kez ortaya çıktı.).
- ⦿ Dünya barışı için Milletler Cemiyeti kurulacaktır.
- ⦿ Rusya işgal ettiği topraklardan çekilecektir.
- ⦿ Alsas Loren Fransa'ya verilecektir.
- ⦿ Bağımsız bir Polonya Devleti kurulacaktır.

Osmanlı Devleti ile İlgili Kararlar

- ⦿ Türklere egemenlik hakkı sağlanacaktır.
- ⦿ Türk egemenliği altında yaşayan azınlıklara kendi kendilerini yönetme hakkı verilecektir (Ermeni devleti kurmak).
- ⦿ Boğazlardan geçiş hakkı tüm devletlere tanınacaktır (Egemenlik hakkı kısıtlanmıştır).

I. DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN ATEŞKES ANTLAŞMALARI

Selanik Ateşkes Antlaşması: Bulgaristan savaştan çekilmiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması: Osmanlı Devleti savaştan çekilmiştir.

Willaguiste (Villa Gusti) Ateşkes Antlaşması: Avusturya - Macaristan savaştan çekilmiştir.

Rethondes Ateşkes Antlaşması: Almanya savaştan çekilmiştir.

Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)

Konferansın Amacı

- ⦿ I. Dünya Savaşı sonunda galip devletlerin girişimleri ile savaş sonrası, barışın sürekliliğini sağlamak
- ⦿ I. Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerle yapılacak barış antlaşmalarının şartlarını belirlemek
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin topraklarını kendi aralarında paylaşmak

Konferansta Görüşülen Konular

- ⦿ Ermeni ve Arapların çoğunlukta oldukları iddia edilen yerlerin durumunu görüşmek
- ⦿ İzmir, Doğu Trakya, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun durumunu görüşmek

Konferansta Alınan Kararlar

- ⦿ İzmir ve çevresi ile Doğu Trakya Yunanlılara verilecek. Bu kararlar İtilaf Devletleri arasında ilk anlaşmazlık ortaya çıkmıştır (İngiltere güçlü bir İtalya yerine zayıf bir Yunanistan'ı tercih etmiştir.).

- ⦿ Doğuda bir Ermeni Devleti kurulacaktır.
- ⦿ Cemiyet-i Akvam kurulacaktır.

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASI İMZALANAN BARIŞ ANTLAŞMALAR

Versay Antlaşması: Almanya

Sen Jermen Antlaşması: Avusturya

Triyanon Antlaşması: Macaristan

Nöyyi Antlaşması: Bulgaristan

Sevr Antlaşması: Osmanlı Devleti

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN GENEL SONUÇLARI

- ⦿ Yeni devletler kurulmuştur.
- ⦿ Yenilen devlere askeri ve mali sınırlamalar getirilmiştir.
- ⦿ Yenik devletlerden toprak alınmıştır.
- ⦿ Antlaşmalarda milliyetçilik prensibine dikkat edilmediği için azınlık sorunları ortaya çıkmıştır.
- ⦿ Savaş sonucunda Milletler Cemiyeti kuruldu. Ancak kalıcı barış sağlanamadı.
- ⦿ Demokratik rejimler doğdu.
- ⦿ Almanya, Avusturya - Macaristan ve Osmanlı Devleti parçalandı.
- ⦿ Sivil savunma teşkilatları kuruldu.
- ⦿ Sömürgeciliğin yerini manda ve himaye aldı.
- ⦿ İlk kez bu savaşta kimyasal silah, denizaltı ve tank kullanıldı.
- ⦿ II. Dünya Savaşı'na neden oldu.
- ⦿ Dünya haritası yeniden şekillendi.
- ⦿ Komünizm, Faşizm, Nazizm gibi demokratik olmayan totaliter rejimler ortaya çıktı.

- ⦿ Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Litvanya, Türkiye, Ukrayna, Macaristan gibi yeni devletler kuruldu.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

- ⦿ Osmanlı Devleti'nin savaştan çekilmesinde;
 - Bulgaristan'ın savaştan çekilmesiyle Osmanlı Devleti'nin Almanya ile kara bağlantısının kesilmesi
 - Savaşı yalnız başına götürecekteki teknik ve ekonomik gücün olmaması
 - Wilson İlkeleri'nin uygulanacağı düşüncesi
 - Çanakkale hariç diğer cephelerde başarılı olunamaması
 - İttihat ve Terakki Partisi'nin yönetimden çekilmesi etkili olmuştur.
- ⦿ Mondros Ateşkes Antlaşması Bahriye Nazırı Rauf Bey ve İngiliz Amiralî Calthorpe tarafından imzalanmıştır.
- ⦿ Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti fiilen yok sayılmıştır.

Egemenlik Haklarını Kısıtlayan Kararlar

- ⦿ Çanakkale ve İstanbul Boğazı İtilaflara bırakılacak
- ⦿ İtilaf Devletleri güvenliğini tehlikede gördüğü yerleri işgal edebilecek (Madde 7)

- ⦿ Vilayet-i Sitte'de (Van, Elazığ, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum, Sivas) bir karışıklık çıkarsa buralar işgal edilecek (Madde 24)
- ⦿ Bütün haberleşme araçlarına el koyulacak

Askeri Kararlar

- ⦿ Askeri birlikler terhis edilecek
- ⦿ Savaş esirleri İtilaf Devletlerine teslim edilecek
- ⦿ Osmanlı savaş gemileri ve limanları gözetim altında olacak
- ⦿ Boğazlar ve denizler mayınlardan arındırılacak
- ⦿ Silah, cephane, mühimmat İtilaf Devletleri'ne teslim edilecek

Ekonomik Kararlar

- ⦿ İtilaf Devletleri liman ve tersanelerden yararlanabilecek
- ⦿ Bütün yer üstü ve yer altı kaynaklarına el konulacak
- ⦿ Toros tünelleri, demir yolu ve deniz işletmeleri İtilaf Devletleri'ne bırakılacak

MONDROS'A GÖRE İŞGALLER

İngiltere

⦿ Musul

⦿ Batum

⦿ Antep

⦿ Maraş

⦿ Urfa

⦿ Kars

⦿ Samsun

⦿ Merzifon

} Daha sonradan Fransa'ya bırakılmıştır.

Fransa

- ⦿ Dörtyol
- ⦿ Mersin
- ⦿ Adana

- ⦿ Afyon
- ⦿ Antep
- ⦿ Maraş

- ⦿ Urfa

İtalya

- ⦿ Marmaris
- ⦿ Kuşadası

- ⦿ Antalya
- ⦿ Bodrum

- ⦿ Fethiye
- ⦿ Konya

📌 NOT

- ✓ İşgal edilen ilk yer Musul'dur (13 Kasım 1918).
- ✓ İstanbul ise 13 Kasım 1918'de İtilaf Devletleri tarafından fiilen işgal edilmiştir.
- ✓ İşgallere karşı ilk direniş Dörtyol'da gerçekleşmiştir.

İZMİR'İN İŞGALİ (15 MAYIS 1919)

- ⦿ İzmir'in Yunanlılara verilmesine Paris Barış Konferansı'nda karar verildi.
- ⦿ Bu durum İtilaf Devletleri arasında ilk görüş ayrılıklarının çıkmasına neden oldu.
- ⦿ Yunanlılar Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesine dayanarak işgale başladı.
- ⦿ Yunanistan 15 Mayıs 1919'da İzmir'i resmen işgal etti. Yunanlılara ilk kurşunu **Gazeteci Hasan Tahsin** (Osman Recep Nevres) sıkmıştır. Bu olay üzerine Yunanlılar binlerce Türkü katlettiler. Bu katledilenlerin içinde Albay Süleyman Fethi Bey de vardı.

General Milne Raporu

- ⦿ Kuvayımiliye'nin Yunan işgali karşısında tepki göstermesi üzerine İngiliz General Milne'nin hazırladığı rapor doğrultusunda Yunan kuvvetlerine zaman kazandırma amacıyla Türk ve Yunan kuvvetleri arasında bir hat çekilmiştir.

İşgale İlk Tepkiler

- ⦿ İşgale karşı Kadıköy'de, Fatih'te ve Sultan Ahmet'te mitingler yapıldı. Bu mitinglerde Halide Edip, Nakiye Hanım, Selim Sırrı Tarcan, Sait Bey ve Mehmet Emin Yurdakul konuşmalar yapmıştır.
- ⦿ İlk toplantı İstanbul'da Darülfünun konferans salonu'nda yapıldı.
- ⦿ Mustafa Kemal Paşa Havza Bildirisi ile tepki gösterdi ve ilk protesto mitingini Havza'da düzenledi.
- ⦿ İzmir'in işgali Kuva-yı Millîye ve milli bilincin oluşmasında etkili olmuştur.

Amiral Bristol Raporu

- ⦿ Türklerin haklılığını gösteren ilk uluslararası belgedir.
- ⦿ Ege'de Türk nüfusu çoğunluktadır. Katliam ve zulmün sebebi Yunanlılardır. Yunanlıların İzmir'i işgali haksızdır.

General Harboud Raporu

- ⦿ Doğu Anadolu'daki Türk varlığının Ermeni nüfusundan fazla olduğu belirtilmiştir.

KUVA-YI MİLLÎYE

Kuva-yı Millîye'nin Kurulmasının Nedenleri

- ⦿ İşgallerin başlaması,
- ⦿ Ordunun terhis edilmesi,
- ⦿ Silah ve cephanelerin düşmana teslim edilmesi,
- ⦿ Ermeni ve Rumların devlet kurmak istemesi,
- ⦿ Hükümetin sorumluluğunu yerine getirmemesi,
- ⦿ Merkezi otoritenin bozulması,
- ⦿ Türk halkının savunmasız kalmasıdır.

Kuva-yı Millîye'nin Özellikleri

- ⦿ Kuva-yı Millîye ilk olarak İzmir'in işgali üzerine Batı Anadolu'da Yunanlılara karşı ortaya çıkmıştır.
- ⦿ İşgallere karşı çıkan halk hareketleridir.
- ⦿ Milliyetçilik duygusuyla hareket etmişlerdir.
- ⦿ Merkezi otoriteden yoksun bölgesel güç niteliğindedir.

- ⦿ Askeri eğitim ve disiplinden yoksundurlar, emir komuta zinciri zayıftır.
- ⦿ Gayri nizami harp yapmışlardır.
- ⦿ Zaman zaman ihtiyaçlarını zorla halktan karşılamışlardır.
- ⦿ Kuva-yı Millîye, düşmanı durduramamış ama oyalayarak ilerleyişini yavaşlatmıştır.

Kuva-yı Millîye'nin Yararları

- ⦿ Yunan ilerleyişini yavaşlattı.
- ⦿ Halkı Ermeni ve Rum çetelerine karşı korudu.
- ⦿ İç ayaklanmaları bastırdı.
- ⦿ Halkta milli bilinç uyandırdı.
- ⦿ Düzenli ordunun kurulmasına zaman kazandırdı.
- ⦿ En etkili olduğu cephe Güney Cephesi'dir.
- ⦿ Batı Cephesi'nde Yunanlılarla savaştı.

CEMİYETLER

ZARARLI CEMİYETLER

Azınlıkların Kurduğu Zararlı Cemiyetler

Mavri Mira (Karagün) Cemiyeti

- ⦿ İstanbul'da Patrikhane'ye bağlı olarak kurulan cemiyetin merkezi Fener Rum Patrikanesi'dir. Rumların kurduğu en büyük cemiyettir.
- ⦿ İngilizler tarafından desteklenmiştir.
- ⦿ Eski Bizans'ı yeniden canlandırmak amacıyla (Megola İdea) Rumları silahlandırmak istemişlerdir.
- ⦿ Mavri Mira'ya bağlı diğer cemiyetler:
 - Göçmen Komisyonu
 - İzci Kuruluşları
 - Yunan Kızılhaç
 - Fener Rum Patrikhanesi

Etnik-i Eteryaya Cemiyeti

- ⦿ Rumlar tarafından kurulan ilk cemiyettir.
- ⦿ Rum İsyanı'nı başlatan cemiyettir.
- ⦿ Yunanistan'ı bağımsızlığa götüren cemiyettir.
- ⦿ Girit Adası'nı Yunanistan'a bağlamıştır.
- ⦿ Bizans'ı yeniden canlandırmak temel amacıdır.

Kordos Cemiyeti

- ⦿ Rum göçmenlerini Karadeniz Bölgesi'ne yerleştirip burada çoğunluğu sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Pontus – Rum Cemiyeti

- ⦿ 1904'te Merzifon Amerikan Koleji'nde kurulmuştur.
- ⦿ Fatih Sultan Mehmet'in son verdiği Pontus Rum Devleti'ni yeniden canlandırmak amacıyla kurulmuştur.
- ⦿ Rumların en iyi teşkilatlanmış cemiyetidir.

Taşnak Sutyûn (Hançer) Cemiyeti

- ⦿ 1890 yılında Tiflis'te kurulmuştur.
- ⦿ Amacı Wilson İlkeleri doğrultusunda Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurmaktır.

Hınçak (Çan sesi) Cemiyeti

- ⦿ 1877 yılında **Zaven Efendi** tarafından Cenevre'de kurulmuştur.
- ⦿ Berlin Kongresi'yle gündeme gelen ve Mondros'la hız kazanan faaliyetleriyle doğuda bir Ermeni Devleti kurmak amaçlanmıştır.

Musevi Alyans ve Makabi Cemiyeti

- ⦿ Amacı Osmanlı'dan ayrılan Filistin topraklarında bir İsrail Devleti kurmaktır.
- ⦿ Anadolu'dan toprak parçası almak gibi bir gayeleri yoktur.

Azınlık Cemiyetlerinin Genel Özellikleri

- ⦿ İtilaf Devletleri tarafından desteklenmişlerdir.
- ⦿ Türk halkını yıldırmayı ve göçe zorlamayı hedeflemişlerdir.
- ⦿ Sahte belgelerle buldukları bölgelerde çoğunlukta olduklarını iddia etmişlerdir.

- ⦿ Wilson İlkelerine dayanarak hareket etmişlerdir.
- ⦿ Bağımsız devlet kurmayı amaçlamışlardır.
- ⦿ Anadolu'daki işgalleri kolaylaştırmışlardır.

TÜRKLERİN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

Sulh ve Selameti Osmaniye Fırkası

- ⦿ Damat Ferit kurmuştur.
- ⦿ Yurdun kurtuluşunun padişah ve saltanata bağlı kalınarak sağlanabileceğini savunmuştur.
- ⦿ Ayaklanmalar çıkarmışlardır.
- ⦿ İttihat ve Terakki düşmanlığı güdülmüştür.

Hürriyet ve İtilaf Fırkası

- ⦿ İttihat ve Terakki'ye muhalefet olarak kurulmuştur.
- ⦿ Bu muhalefet daha sonra düşmanlığa dönüşmüştür.
- ⦿ İngiliz mandasına girmeyi savunmuştur.
- ⦿ Milli Mücadele Dönemi'nde milli cemiyetlerin çalışmalarına en fazla zarar veren cemi-

yettir.

Teali İslam Cemiyeti

- ⦿ İstanbul medreselerindeki müderrislerin desteği ile kurulmuştur.
- ⦿ Anadolu'nun kurtuluşunu halifeye bağlılıkla açıklamıştır.
- ⦿ Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nı desteklemiştir.
- ⦿ Konya Ayaklanması'nın çıkmasında rol oynamıştır.

Kürt Teali Cemiyeti

- ⦿ Doğu Anadolu'da bir Kürt Devleti kurmayı amaçlamıştır.
- ⦿ **Seyit Abdülkadir** liderliğinde kurulmuştur.
- ⦿ Merkezi İstanbul'dadır.
- ⦿ İngilizler tarafından desteklenmiştir.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti

- ⦿ **Sait Molla** tarafından İstanbul'da kurulmuştur.
- ⦿ Kurtuluşun İngiltere'nin manda ve himayesine girmekle mümkün olacağını savunmuştur.

- ⦿ Vahdettin ve Damat Ferit bu cemiyetin üyesidir.

Wilson Prensipleri Cemiyeti

- ⦿ 4 Aralık 1918'de İstanbul'da kurulan cemiyet kurtuluşu ABD manda ve himayesinde görmüştür.
- ⦿ Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay ve Yunus Nadi tarafından savunulmuştur.
- ⦿ Sivas Kongresinde Amerikan mandasını gündeme getirmişlerdir.

Askeri Nigeşban Cemiyeti

- ⦿ Emekli subaylar tarafından kurulmuştur.
- ⦿ Milli Mücadele'ye karşı çıkarılan ayaklanmalara destek vermiştir.

Milli Varlığa Düşman Cemiyetlerin Genel Özellikleri

- ⦿ İngilizler tarafından desteklenmişlerdir.
- ⦿ Milli çıkarları göz ardı etmişlerdir.
- ⦿ Bağımsızlık anlayışına ters hareket etmişlerdir.
- ⦿ Manda ve himayeyi savunmuşlardır.

YARARLI CEMİYETLER

- ⦿ Mondros Ateşkesi'nden sonra işgallerin başlaması ve İstanbul Hükümetinin işgallere karşı kayıtsız kalması üzerine Türk halkı harekete geçerek "**Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri**"ni kurdu.
- ⦿ Milli cemiyetler bir yandan işgal güçlerine bir yandan da azınlıklara karşı mücadele ettiler. Birbirinden bağımsız kurulan bu cemiyetler buldukları bölgelerin kurtuluşunu ve bağımsızlığını amaçlamışlardır. Kurulan milli cemiyetlerin genel amacı, vatani düşman işgalinden korumaktır. Daha sonraları ise silahlı mücadeleye başlamışlardır.

Trakya Paşaeli Cemiyeti

- ⦿ Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra kurulan ilk direniş örgütüdür. Cafer Tayyar Bey'in öncülüğünde Edirne'de kurulmuştur. Trakya'daki Yunan işgalini durdurmayı amaçlamıştır.
- ⦿ Gelibolu, Çatalca ve Tekirdağ'da şubeleri açılmıştır. Yeni Edirne ve Ahali gazetelerini çıkarmıştır. Paris Barış Konferansı'na heyet göndermiştir. Osmanlı Devleti'nin yıkılması halinde bölgede bağımsız bir Trakya Türk Devleti kurmayı amaçlamıştır.
- ⦿ Lüleburgaz ve Edirne kongrelerini düzenlemiştir.

İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- ⦿ Amacı İzmir'i işgalden kurtarmaktır.
- ⦿ Basın ve yayın yoluyla faaliyetlerde bulunmuştur.
- ⦿ Daha sonra Redd-i İlhak Cemiyeti ile birleşmiştir.

Redd-i İlhak Cemiyeti

- ⦿ Bu cemiyet Batı Anadolu'da Yunan işgalini ve İzmir çete faaliyetlerini önlemeye çalışmıştır.
- ⦿ Kuva-yı Millîye'yi örgütlemiştir.
- ⦿ Balıkesir ve Alaşehir kongrelerini toplamıştır.
- ⦿ Batı Cephesi'nin kurulmasında etkili olmuştur.

Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- ⦿ Pontus Rum Devleti'nin kurulmasını engellemeyi amaçlamıştır.
- ⦿ Ermeni iddialarına karşı çıkmıştır.
- ⦿ Erzurum Kongresi'nin toplanmasına yardımcı olmuştur.
- ⦿ Silahlı direniş göstermiştir.
- ⦿ İstikbal ve Yeni Giresun gazetesini çıkarmıştır.

Kilikyalılar Cemiyeti

- ⦿ Çukurova için İstanbul'da kurulmuştur. Sonra merkezini Adana'ya taşımıştır.
- ⦿ Fransız ve Ermenilerle mücadele etmiştir.
- ⦿ Pozantı Kongresi'ni toplamıştır.
- ⦿ Mondros işgali sonrası Anadolu'da ilk silahlı direnişi başlatan cemiyet olmuştur (Hatay-Dörtyol).

Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- ⦿ İstanbul'da kurulmuştur. Merkezini sonradan Erzurum'a taşımıştır. Ermeni Devleti'nin kurulmasına ve Doğu Anadolu'da Türk nüfusunun azalmasına mani olmak için kurulmuştur.
- ⦿ Erzurum Kongresi'ni toplamıştır. Wilson İlkeleri'nden dolayı bölgedeki Türk göçünü yasaklamıştır.
- ⦿ Cemiyete Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve Rauf Orbay üye olmuştur. Fransızca Le Pays (Vatan), Türkçe olarak ise Hadisat ve Albayrak gazetelerini çıkarmıştır.

Milli Kongre Cemiyeti

- ⦿ Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti üyeleri tarafından kurulmuştur.
- ⦿ Cemiyetin öncülüğünü Doktor Esat Işık yapmıştır. Esat Işık bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda ilk kez Kuva-yı Millîye tabirini kullanmıştır. Ulusal faaliyetler göstermiştir.
- ⦿ İstanbul'daki yazar ve aydınlar tarafından kurulmuştur.
- ⦿ İşgallerin haksızlığını basınla dünyaya duyurmuştur.
- ⦿ Vatanın bütünlüğüne yönelik kararlar almıştır.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- ⦿ Mustafa Kemal'in isteği ile Sivas'ta kurulmuştur.
- ⦿ **Melek Reşit** tarafından kurulmuştur. Ülkenin uğradığı işgali protesto etmek ve orduya yardım toplamak amacıyla kurulmuştur.

Diğer Yararlı Cemiyetler

- ⦿ Gizli Karakol Cemiyeti (İstanbul'dan Anadolu'ya sevkiyat yapmıştır. İttihat ve Terakki Fırkasının tekrar canlandırılması siyasetini takip etmiştir.)
- ⦿ Vahdet-i Milliye Cemiyeti

- ⦿ Menteşeliler Cemiyeti
- ⦿ Kars - İslam Milli Şurası (Yeni devlet kurmayı amaçlamıştır.)
- ⦿ Felah Grubu
- ⦿ Milli Müdafaa Grubu

Milli Cemiyetlerin Genel Özellikleri

- ⦿ Mondros Ateşkes Antlaşması'yla başlayan işgallere karşı tepki olarak doğmuştur. İtilaf Devletleri, azınlıklar ve İstanbul Hükümetine karşı mücadele etmişlerdir. İlk zamanlarda ulusal kimlikten uzak, bölgesel hareket etmişlerdir.
- ⦿ Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilerek ulusal kimliğe kavuşmuşlardır.
- ⦿ Kuruluşlarında hakim olan duygu Türkçülük ve bağımsızlık duygusudur.
- ⦿ İşgallere karşı şu şekilde mücadele etmişlerdir;
 - Kongreler düzenleyerek halkı örgütleme,
 - Basın - yayın yolunu kullanarak Milli Mücade'nin haklılığını duyurma
 - Silahlı mücadelede bulunma

KURTULUŞ SAVAŞI (HAZIRLIK DÖNEMİ)

MUSTAFA KEMAL'İN İSTANBUL'A GELİŞİ (1918)

- ⦿ Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'nın kaldırılması ve Mondros'un maddelerine karşı çıkması sonucu Suriye - Filistin Cephesi'ndeki Mustafa Kemal İstanbul'a çağrılmıştır.
- ⦿ 13 Kasım 1918'de Mustafa Kemal İstanbul'a gelmiştir. Aynı gün İtilaf Devletleri İstanbul önlerinde gemilerini demirlemişlerdir. Bu tarih İstanbul'un fiilen işgal tarihidir. M. Kemal bu durumu görünce "Geldikleri gibi giderler" demiştir.
- ⦿ Mustafa Kemal İstanbul'a geldikten sonra İstanbul'da bir dizi çalışmalarda bulunmuştur. Bunlar:
 - Fethi Bey ile birlikte **Minber** gazetesini çıkarmıştır.
 - Tevfik Paşa Hükümetine karşı tavır almıştır.
 - İzzet Paşa Hükümetinde Harbiye Nazırı olmak istemiştir.
 - Padişah Vahdettin ile görüşmelerde bulunmuştur.
 - İstanbul'da yapabileceği bir şey olmadığını görünce Anadolu'ya geçme yollarını aramıştır.

MUSTAFA KEMAL'İN SAMSUN'A ÇIKIŞI (19 MAYIS 1919)

- ⦿ Rum çetelerinin Karadeniz Bölgesi'nde Türk halkına saldırısı artmıştı oysa Rumlar, Türk halkının kendilerine zulüm yaptığını iddia ediyordu. Tüm bu gelişmeler üzerine İngilizler Osmanlı Devleti'nden tedbir almasını istedi.
- ⦿ Karadeniz Bölgesi'ndeki gelişmeler için padişah ve hükûmet Mustafa Kemal'i görevlendirdi.
- ⦿ 9. Ordu Müfettişi olarak görevlendirilen Mustafa Kemal'in Samsun'a gönderilmesinde;
 - Bölgedeki Rum-Türk çatışmasını önleme
 - Türklerin elindeki silah ve cephaneyi toplama
 - Bölgede asayiş ve güvenliği sağlama amaçları etkili olmuştur.
- ⦿ Mustafa Kemal'in asıl amacı ise milli egemenliğe dayanan kayıtsız şartsız bağımsız bir Türk devleti kurmaktı.
- ⦿ 9. Ordu Müfettişi olarak yetkili olduğu iller arasında Erzincan, Canik (Samsun), Sivas, Erzurum, Van ve Trabzon bulunmaktadır. Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak basmasıyla Kurtuluş Savaşı fiilen başladı.

Samsun Raporu (20-22 Mayıs 1919)

- ⦿ Mustafa Kemal İstanbul'a gönderdiği raporda şu görüşlere yer vermiştir:
 - Bölgede asayişi bozan Rumlardır. Yunanlıların İzmir'i işgal etmesi haksızdır. İşgaller kabul edilemez.
 - Türk milleti yabancıların manda ve himayesine girmeye karşıdır.

Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919)

Kararları

- ⦿ İşgaller mitinglerle protesto edilmelidir. İtilaf Devletleri ve İstanbul Hükümetine kınama telgrafları çekilmelidir.
- ⦿ Mitingler sırasında Hristiyan halka karşı saldırı ve düşmanlıktan sakınılmalıdır.
- ⦿ Anadolu'nun her yerinde millî cemiyetler kurulmalıdır.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ İşgaller karşısında millî bilincin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Mustafa Kemal ilk genelgesini Havza'da yapmıştır.
- ⦿ Kurtuluş Savaşı'nın ilk genelgesidir.

- ⦿ Mustafa Kemal resmi görevinin dışına ilk kez çıkmıştır.
- ⦿ Mustafa Kemal İstanbul'a geri çağırılmıştır.

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Kararları

- ⦿ Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı tehlikededir. İstanbul Hükümeti sorumluluğunu yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş gibi göstermektedir.
- ⦿ Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- ⦿ Askeri ve millî kuruluşlar hiçbir şekilde dağıtılmayacaktır.
- ⦿ Her türlü etki ve denetimden uzak millî bir heyet kurulmalıdır (Temsil Heyeti).
- ⦿ Sivas'ta millî bir kongre toplanmalı, bu kongre için her ilden üç delege seçilmelidir. Bu delegeler Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve belediyeler tarafından seçilmiştir.

Önemi ve Sonuçları

- Mustafa Kemal genelgeyi Refet Bey, Rauf Bey, Ali Fuat Paşa ile hazırlamıştır. Cevat Abbas tarafından kaleme alınmıştır.
- Genelgeyi Kazım Karabekir (15. Kolordu Komutanı) ve Cemal Bey (Yıldırım Kıtaları Müfettişi) onaylamıştır.
- Kurtuluş Savaşı resmen başlamıştır.
- Kurtuluş mücadelesi bölgesellikten çıkarılmış, ulusa mal edilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesi, amacı ve yöntemi belirlenmiştir. İlk kez millî egemenlik ibaresinden bahsedilmiştir.
- Bir ihtilal beyannamesi şeklindedir. Ali Fuat Cebesoy Amasya Genelgesi kararlarını "Mukaddes İttifak" olarak adlandırmıştır. İlk defa Temsil Kurulu'nun kurulacağı ve İstanbul Hükümetinin görevini yapmadığı belirtilmiştir.
- Genelge sonrasında Mustafa Kemal, İstanbul'a geri çağırılmış ve yetkileri elinden alınmıştır. Bunun üzerine Mustafa Kemal 7-8 Temmuz 1919'da askerlik görevinden istifa etmiştir.

Erzurum Kongresi (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

Kararları

- ⦿ Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz. Her türlü işgale karşı bir bütün olarak mücadele edilecektir.
- ⦿ İstanbul Hükümeti üstüne düşen görevi yerine getirmezse geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümeti Millî Kongre seçecek, kongre toplanmazsa Temsil Heyeti bu görevi yerine getirecektir. Hristiyan halka siyasi hâkimiyetimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar tanınamaz.
- ⦿ Manda ve himaye kabul edilemez. Kuva-yı Millîye'yi etkin ulusal iradeyi hakim kılmak esastır. Mebusan Meclisi toplanmalıdır.
- ⦿ Ulusal irade ve ulusal güçler saltanat ve halife makamını kurtaracaktır. Siyasi, ekonomik ve sosyal dengemiz korunmak şartıyla yabancı ülkelere yardım alınabilir.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Kongre Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti tarafından düzenlenmiştir. Kazım Karabekir desteklerini sunmuştur.
- ⦿ Erzurum Kongresi'ne Bitlis, Erzurum, Sivas, Trabzon ve Van delege göndermiştir. Ancak Diyarbakır, Elazığ ve Mardin delege gönderememiştir.
- ⦿ Bölgesel amaçla toplanmakla birlikte kongrede alınan kararlar ulusaldır.
- ⦿ İlk kez millî sınırlardan bahsedilmiş, azınlıklara verilen ayrıcalıklara karşı çıkılmış, manda ve himaye reddedilmiş, açık bir şekilde millî egemenlikten bahsedilmiş, hükümet kurma fikri gündeme gelmiştir.
- ⦿ İlk kez milli egemenliğe dayalı yeni bir devlet kurulacağıının ipuçları verilmiştir.
- ⦿ Dokuz kişilik Temsil Heyeti oluşturulmuştur.
- ⦿ Kongrenin başkanlığına Mustafa Kemal seçilmiştir.
- ⦿ Doğudaki cemiyetler birleştirilmiştir.
- ⦿ İlk kez millî sınırlardan bahsedilmiştir.
- ⦿ İlk kez Kuva-yı Millîye kavramı kullanılmıştır.
- ⦿ Şartlar uygun olmadığı için padişah ve halifelik makamı hakkında herhangi bir karar alınmamıştır.

Balıkesir Kongresi (27 Haziran - 30 Temmuz 1919)

Kararları

- ⦿ Yunan işgali sürdükçe seferberlik devam edecektir.
- ⦿ Herkes askerlik göreviyle yükümlüdür. Askerden kaçanlara ceza verilecektir.
- ⦿ Direnişi idare etmek için bir merkez kurulacaktır.
- ⦿ Batı Anadolu'daki güçler birleştirilecektir.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Bölgesel bir kongredir.
- ⦿ Padişaha bağlılık dile getirildiği için ulusal egemenlik düşüncesinden uzaktır.
- ⦿ Batı Cephesi'nin kurulmasında etkili olmuştur.
- ⦿ Hacim Muhittin Bey başkanlığında toplanmıştır.

Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)

Kararları

- ⦿ Silahlanma ve asker alma işlemleri hızlandırılacaktır.
- ⦿ Gerekirse Yunanlılara karşı İtilaf Devletlerinden yardım istenecektir.
- ⦿ Wilson İlkelerine göre Batı Anadolu'nun Türklerde kalmasını savunmuştur.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Bölgesel bir kongredir.
- ⦿ Daha sonra Temsil Heyeti'ne bağlanmıştır.
- ⦿ Batı Cephesi'nin kurulmasında etkili olmuştur.
- ⦿ Hacim Muhittin Bey başkanlığında toplanmıştır.

📌 NOT

- ✓ Nazilli, Edirne, Lüleburgaz, Afyon ve Pozantı kongreleri de Millî Mücadele Dönemi'nde toplanan kongrelerdendir. Millî Mücadele'nin son kongresi **Pozantı Kongresi**'dir.

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Kararları

- ⦿ Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk adıyla bütün cemiyetler birleştirilmiştir.
- ⦿ Temsil Heyeti başkanlığına Mustafa Kemal getirilmiştir.
- ⦿ Vatan bir bütündür parçalanamaz.
- ⦿ Her türlü işgale karşı mücadele edilecektir.
- ⦿ Manda ve himaye kabul edilemez.
- ⦿ Mebusan Meclisi derhal toplanmalıdır.
- ⦿ Temsil Heyeti'nin yetkileri genişletilmiş, üye sayısı 15'e çıkarılmıştır.
- ⦿ Sosyal, siyasi ve ekonomik dengemizi korunmak şartıyla yabancı ülkelere yardım alınabilecektir.
- ⦿ Temsil Heyeti'nin bütün yurdu temsil edeceğine karar verilmiştir.
- ⦿ Ulusal davayı dünyaya duyurmak amacıyla **İrade-i Millîye** gazetesi çıkarılmıştır.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Elazığ Valisi Ali Galip ve Ankara Valisi Muhittin Paşa kongrenin toplanmasını engellememiştir.
- ⦿ Temsil Heyeti'nin görev alanı, üye sayısı ve yetkisi genişletilmiştir.
- ⦿ Temsil Heyeti ilk defa yürütme yetkisini kullanmıştır (Batı Cephesi'ne Ali Fuat Cebesoy atandı.).
- ⦿ İstanbul Hükümeti'nin engellemelerine tepki olarak İstanbul Hükümeti ile ilişkiler kesilmiş ve bunun sonucunda Damat Ferit Paşa Hükümeti istifa ederek yerine Aliz Rıza Paşa Hükümeti kurulmuştur.
- ⦿ Bu durum Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükümetine karşı kazandığı ilk siyasi başarısıdır.
- ⦿ Kongrede en çok tartışılan iki konu; kongre başkanlığı ile manda ve himaye konusudur.
- ⦿ Manda ve himaye son ve kesin olarak reddedilmiştir.
- ⦿ Kongre başkanlığına Mustafa Kemal seçilmiştir.

Amasya Görüşmeleri Kararları (20-22 Ekim 1919)

- ⦿ Vatanın bağımsızlığı ve bütünlüğü korunacaktır.
- ⦿ Manda ve himaye kabul edilmeyecektir.
- ⦿ Türk yurdu düşmana bırakılmayacaktır.
- ⦿ İstanbul Hükümeti, Temsil Heyeti ve Anadolu Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin varlığını tanıyacaktır.
- ⦿ Mebusan Meclisi Anadolu'da hükümetin uygun göreceği güvenli bir yerde toplanmalıdır.
- ⦿ Seçimler güvenlik içinde yapılmalıdır.
- ⦿ Azınlıkların zararlı faaliyetlerine engel olunacaktır.
- ⦿ Sivas Kongresi kararları İstanbul Hükümeti tarafından kabul edilecektir.
- ⦿ Temsil Heyeti'nin izni olmadan İstanbul Hükümeti hiçbir görüşme yapmayacaktır.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Damat Ferit Hükümeti'nin yıkılıp yerine daha ılımlı Ali Rıza Paşa Hükümetinin kurulmasıyla görüşme kararı alındı.
- ⦿ Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal, Rauf Bey ve Bekir Sami ile Ali Rıza Paşa Hükümeti adına Bahriye Nazırı Salih Bey görüşmeleri gerçekleştirmiştir.
- ⦿ İstanbul Hükümeti görüşmelere katılmakla Millî Mücadele'nin, Temsil Kurulu'nun, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin hukuksal varlığını kabul etmiştir.
- ⦿ Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin toplanması sağlanmıştır.
- ⦿ Alınan tüm kararlar uygulandı ama meclisin nerede açılacağı konusunda bir anlaşmaya varılamadı. Çünkü meclisin Ankara'da toplanması Kanun-u Esasiye aykırıydı.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelmesi (27 Aralık 1919)

- ⦿ Amasya Görüşmesi sonrası Temsil Heyeti Millî Mücadele'yi bir merkezden yönetmek için Ankara'yı merkez olarak seçti.

Ankara'nın Merkez Seçilmesinin Nedenleri

- ⦿ Ali Fuat Paşa komutasındaki Milli Mücadele'yi destekleyen bir kolordunun olması
- ⦿ Ankara'ya yurdun her yerinden demir yolu ulaşımının kolay olması
- ⦿ Batı Anadolu'da Yunanlara karşı yapılacak bir savaşta bölgeye yakın olması
- ⦿ İstanbul ve diğer şehirlerle haberleşme imkanının fazla olması

Son Osmanlı Mebusan Meclisi

Meclisin Açılışı (12 Ocak 1920)

- ⦿ Mustafa Kemal açılacak meclisin çalışmalarını daha yakından izlemek için Ankara'ya gelmiş, Ankara'da Hakimiyet-i Milliye gazetesini çıkarmıştır. Anadolu Ajansı adında radyo kurulmuştur.
- ⦿ Amasya Görüşmeleri sonrasında yapılan seçimlerin büyük çoğunluğunu Müdafaa-i Hukuk Grubu üyeleri kazanmıştır.
- ⦿ Erzurum'dan milletvekili seçilen Mustafa Kemal Ankara'da kalmış, diğer milletvekilleri İstanbul'a gitmiştir.
- ⦿ Mustafa Kemal Ankara'dayken milletvekillerinden şu isteklerde bulunmuştur:

- Kendisinin meclis başkanı seçilmesi
- Mecliste Müdafaa-i Hukuk Grubunun oluşturulması
- Ali Rıza Paşa Hükümetine güvenoyu verilmemesi
- Misakımillî'nin kabul edilmesi
- ⊙ Ancak Mustafa Kemal'in bu isteklerinden bazıları yerine getirilmemiştir.
- ⊙ Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Mustafa Kemal başkan seçilememiştir.
- ⊙ Ayrıca Müdafaa-i Hukuk Grubu yerine Felah-ı Vatan Grubu kurulmuştur.
- ⊙ Misakımillî kararları kabul edilmiştir.

Misakımillî (28 Ocak 1920)

- ⊙ Mebusan Meclisi tarafından alınan kararlardır. Bunlar:
 - Vatan bir bütündür, parçalanamaz.
 - Mondros imzalandığı esnada işgal altında bulunan Arap memleketlerinin durumu halkın serbestçe vereceği oya göre düzenlenmelidir (Musul, Kerkük, Hatay kastedilmektedir.).
- ⊙ Kars, Ardahan, Artvin, Batum ve Batı Trakya'da halk oylamasına başvurulabilir (Elviye-i Selase: Kars, Ardahan ve Batum).
- ⊙ Kapitülasyonlar hiçbir şekilde kabul edilemez. İstanbul'da güvenlik sağlanırsa Boğaz-

lar tüm devletlere açık olacaktır.

- ⦿ Dış borçlar imkân dâhilinde ödenecektir.
- ⦿ Azınlık hakları çevre ülkelerdeki Müslümanlara tanınan haklar oranında olacaktır.

Misakımillî Kararları'nın Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Millî ve bölünmez bir Türk vatanının sınırları çizilmiştir.
- ⦿ Dış borçlardan ve Boğazlardan ilk kez bahsedilmiştir.
- ⦿ İlk kez kapitülasyonlar reddedilmiştir.
- ⦿ Türk milletinin kabul edileceği barış şartları belirtilmiştir.

İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 MART 1920)

Misakımillî kararlarının kabul edilmesinden sonra İtilaf Devletleri hükümete ve meclise baskı yaparak Misakımillî kararları'nın değiştirilmesini istediler, kabul edilmeyince Ali Rıza Paşa Hükümeti'ni istifa ettirdiler (Yerine Salih Paşa sadrazamlığa atandı). İtilaflar 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ederek meclisi dağıttılar. Birçok milletvekilini ve Türk aydınını tutuklayarak Malta'ya sürgün ettiler.

İşgale Karşı Mustafa Kemal'in Aldığı Önlemler

- ⦿ İstanbul'la her türlü haberleşmeyi kesmiş, askeri ve sivil makamlara iş birliği çağrısında bulunmuştur.
- ⦿ İstanbul'da tutuklanan subay ve mebuslara karşılık Anadolu'daki İtilaf subaylarının tutuklanmasını istemiştir.
- ⦿ İtilaf Devletleri'nin İstanbul ve Adana'dan Anadolu'ya yapacakları asker sevkiyatını önlemek amacıyla Gebze ve Ulukışla demir yolları tahrip ettirilmiştir.
- ⦿ Anadolu'dan İstanbul'a resmi ve özel kuruluşların para ve kıymetli eşya göndermelerine izin verilmemiştir.

I. TBMM'NİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920)

- ⦿ İstanbul'un işgali sonrasında tekrar seçim yapılmış ve yeni seçilen milletvekilleriyle İstanbul'dan Anadolu'ya geçen Mebusan Meclisi milletvekilleri Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bir meclis açtılar.
- ⦿ Mustafa Kemal TBMM başkanı seçildikten sonra aynı gün (24 Nisan 1920) meclisin çalışma programını belirlemek için meclise bir önerge vermiştir.

24 Nisan Önergesi

- ⦿ Hükümet kurmak zorunludur. Geçici olarak bir hükümet başkanı veya padişah vekili atamak doğru değildir.
- ⦿ TBMM yasama, yürütme ve yargı yetkisine sahiptir.
- ⦿ Meclisin başkanı hükümetin de başkanıdır.
- ⦿ TBMM'nin üstünde güç yoktur.
- ⦿ Millî egemenliği vatanın geleceğine egemen kılmak şarttır.
- ⦿ Padişah ve halifenin durumu, baskılardan kurtulduktan sonra meclis tarafından belirlenecektir.

Özellikleri

- ⦿ TBMM geçici başkan Sinop milletvekili Şerif Bey başkanlığında toplanmıştır. Daha sonra Mustafa Kemal başkan seçilmiştir. Kurucu ve ihtilalci bir meclistir. İnkılapçı değildir (Yaptığı tek inkılap saltanatı kaldırmaktır).
- ⦿ Temsil Heyeti'nin görevine son verilmiştir.
- ⦿ Ulusal bir meclistir. Olağanüstü yetkilere sahiptir. Güçler birliği benimsenmiştir.
- ⦿ Meclis hükümeti sistemi benimsenmiştir.

- ⦿ Üyeler seçimle iş başına geldiği için demokratiktir.
- ⦿ İstiklal Marşı'nı kabul etmiştir.
- ⦿ Siyasi partilere yer verilmemiştir, gruplara yer verilmiştir. I. TBMM'de yer alan gruplar: Tesanüt (Dayanışma), İstiklal (Bağımsızlık), Halk Zümresi, Islahat Grubu, Müdafaa-i Hukuk Grubu

Faaliyetleri

- ⦿ Ağnam vergisi arttırıldı (Alınan ilk karar).
- ⦿ İstanbul Hükümetinin işleri yok sayıldı.
- ⦿ Hıyanet-i Vataniye ve Firari kanunlarını çıkardı.
- ⦿ İstiklal Mahkemelerini kurdu.
- ⦿ Düzenli orduyu kurdu.
- ⦿ Saltanatı kaldırdı.
- ⦿ Lozan Antlaşması'na katıldı.
- ⦿ İzmir İktisat Kongresi'ni topladı.
- ⦿ Misak-ı İktisadi kararlarını kabul etti.
- ⦿ Teşkilat-ı Esasiye'yi ilan etti.
- ⦿ Kurtuluş Savaşı'nı yaptı.

I. TBMM'YE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

Doğrudan İstanbul Hükümeti'nin Çıkardığı Ayaklanmalar

Ahmet Anzavur Ayaklanması

- ⦿ Amaç; milli kuvvetleri yok etmek ve Boğazlarda tampon bölge oluşturmaktır.
- ⦿ Bu isyan İngilizler tarafından desteklenmiştir.
- ⦿ Balıkesir ve Çanakkale yöresinde çıkartılmıştır.
- ⦿ Çerkez Ethem ve milli kuvvetlerce bastırılmıştır.

Kuvayı İnzibatiye Ayaklanması (Hilafet Ordusu)

- ⦿ Amaç; milli kuvvetleri yok etmek ve İzmit ile doğusunun güvenliğini sağlamaktır.
- ⦿ İzmit ve çevresinde çıkarılmıştır.
- ⦿ Daha sonra bir kısmı milli kuvvetlere katılmıştır.
- ⦿ Çerkez Ethem ve Ali Fuat Paşa tarafından bastırılmıştır.

İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletleri'nin Birlikte Çıkardığı Ayaklanmalar

Bolu-Düzce-Hendek ve Adapazarı Ayaklanması

- ⦿ Amaç; Boğazlar ve çevresinde tampon bölge oluşturmaktır.
- ⦿ Ali Fuat Paşa ve Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır.

Yozgat Ayaklanması (Çapanoğlu)

- ⦿ Amaç; milli kuvvetleri yok etmektir.
- ⦿ En büyük ve en tehlikeli isyandır. Ankara'da korku uyandırmıştır.
- ⦿ Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır.

Afyon Ayaklanması (Çopur Musa)

- ⦿ Milli kuvvetlere karşı yapılmıştır, dini istismar söz konusudur.
- ⦿ Çopur Musa tarafından çıkarılmıştır.
- ⦿ Refet Bey tarafından bastırıldı.

Konya Ayaklanması (Delibaş Mehmet)

- ⦿ Dini istismar söz konusudur.
- ⦿ Refet Bey komutasındaki ulusal güçler tarafından bastırılmıştır.

Şeyh Eşref Ayaklanması

- ⦿ Bayburt'ta dini istismar sonucu çıkmıştır.

Koçgiri Ayaklanması

- ⦿ Sivas ve Erzincan'da çıkan bir Kürt aşireti ayaklanmasıdır.

Ali Batı Ayaklanması

- ⦿ Mardin ve çevresinde çıkan, İngilizlerin petrol bölgesine hakim olmak için desteklediği ayaklanmadır.

Cemil Çeto Ayaklanması

- ⦿ Batman ve çevresinde Kürt aşiretlerinin çıkardığı ayaklanmadır.

Milli Aşiret Ayaklanması (Urfa)

⦿ Fransa'nın tahriki sonucu Urfa civarında çıkan ayaklanmadır.

Yenihan Ayaklanması

⦿ Yıldızeli'nde çıkan padişah yanlısı bir ayaklanmadır.

Boğazlıyan Ayaklanması

⦿ Yozgatlı Çapanoğulları ailesinin kışkırtmaları sonucu çıkmıştır.

Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar

Ermeni Ayaklanmaları

⦿ Doğu Anadolu ve Güneydoğu'da çıkmıştır. Ermenilere karşı Kazım Karabekir komutasındaki birlikler ayaklanmaları bastırmıştır.

Rum Ayaklanmaları

⦿ Kuzey Anadolu'da çıkmıştır. Rumlara karşı Nurettin Paşa komutasındaki birlikler ayaklanmaları bastırmıştır.

Yunan Ayaklanmaları

- ⦿ Doğu Trakya ve Batı Anadolu'da çıkmıştır.

KUVA-YI MİLLİyecİLERİN ÇIKARDIğI AYAKLANMALAR

Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe İsyanı

- ⦿ Düzenli orduya katılmak istememeleri üzerine isyan çıkarmışlardır.

Ayaklanmaların Sonuçları

- ⦿ Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı. (İlk yargılanan kişi Damat Ferit Paşa'dır.)
- ⦿ Askerden kaçmaları önlemek için Firariler Kanunu çıkarıldı.
- ⦿ Kuva-yı Millîye kaldırıldı. Düzenli ordunun kurulması hızlandı. İstanbul Hükümeti ile haberleşmenin kesilmesi kararı alındı. Ankara Müftüsü Rifat Börekçi tarafından Milli Mücadele'yi destekleyen fetva yayımlandı. Vergilerin TBMM adına toplanması kararı alındı.
- ⦿ Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması uzun süre almıştır.
- ⦿ İstiklal Mahkemeleri kuruldu. İstiklal Mahkemelerinin üyeleri milletvekilleri idi. Halkı bilgilendirmek amacıyla İrşad (Öğüt) Heyetleri kurulmuştur.

Bilecik Görüşmeleri (5 Aralık 1920)

- ⦿ TBMM Başkanı Mustafa Kemal ile İstanbul Hükümeti adına içişleri Bakanı Ahmet İzzet Paşa ile Bahriye Nazırı Salih Paşa arasında yapılmıştır.
- ⦿ Görüşmeler sonrasında İstanbul heyetinin İstanbul'a dönmesine izin verilmemiştir. Heyet bir süre Ankara'da alıkonulmuştur.
- ⦿ Bilecik görüşmeleriyle İstanbul Hükümeti, TBMM'yi resmen tanımıştır.

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

Sevr Barış Antlaşması, Damat Ferit Paşa'nın eski komutan ve nazırlardan oluşturduğu Saltanat Şurası (Hadi Paşa, Rıza Tevfik Bey, Reşat Halis Bey) tarafından imzalanmıştır.

Kararları

- ⦿ İstanbul, Osmanlı'nın başkenti olarak kalacak, azınlık hakları korunmazsa burası da alınacaktır.
- ⦿ Boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecektir.
- ⦿ Zorunlu askerlik kaldırılacaktır.
- ⦿ Kara ordusu ve deniz ordusu sınırlandırılacaktır.
- ⦿ Osmanlı maliyesi İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacaktır.

- ⦿ Kapitülasyonlar bütün devletlere verilecektir.
- ⦿ Osmanlı, savaş tazminatı ödeyecektir.
- ⦿ Doğu Trakya ve Batı Anadolu Yunanlılara verilecektir.
- ⦿ Adana, Urfa, Antep, Suriye Fransa'ya verilecektir.
- ⦿ Batı Anadolu'nun bir bölümü ve Konya İtalya'ya verilecektir.
- ⦿ Doğuda Ermeni ve Kürt devletleri kurulacaktır.
- ⦿ Rodos ve On iki Ada İtalya'ya; Ege Adaları Yunanistan'a verilecektir.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Millî Mücadele'ye olumlu katkısı olmuştur.
- ⦿ Mebusan Meclisi tarafından onaylanmadığı için geçersiz sayılmıştır.
- ⦿ İlk kez Boğazlar Komisyonundan bahsedilmiştir.
- ⦿ TBMM, imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.
- ⦿ Osmanlı ekonomisi bağımsızlığını yitirmiştir.
- ⦿ Millet iradesini yok saymıştır.
- ⦿ Osmanlı'yı savunmasız bırakmıştır.
- ⦿ Osmanlı, azınlıklar ve Boğazlar üzerindeki bütün haklarını kaybetmiştir.

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE BASIN

Milli Mücadele'yi Destekleyen Basın

İrade-i Milliye: Sivas Kongresi'nde çıkarılmıştır. Milli Mücadele'nin ilk gazetesidir. Mustafa Kemal bu gazete için **Benim Gazete'mdir.** demiştir. İlk başyazıyı İsmail Hamdi Danişmend yazmıştır.

Hâkimiyet-i Milliye: Temsil Heyeti'nin Ankara'ya gelmesiyle çıkarıldı. TBMM'nin yarı resmi yayın organıdır. İlk baş makalesini Mustafa Kemal yazmıştır. **1935 yılında Ulus** adını almıştır.

Ceride-i Resmîye: TBMM'nin resmi yayın organıdır. Cumhuriyetin ilanı ile Resmi Gazete adını almıştır.

Minber: Mustafa Kemal ve Fethi Okyar'ın İstanbul'da çıkardığı gazetedir.

Anadolu Ajansı: Mustafa Kemal'in onayı ile Halide Edip ve Yunus Nadi tarafından kurulmuştur. Milli Mücadele'nin haklılığını kamuoyuna duyurmak için çalışmıştır.

Açıksöz: Kastamonu'da yayımlanmıştır. İstiklal Marşı **ilk kez** bu gazetede yayımlanmıştır.

Hukuk-u Beşer: İzmir'de yayımlanmıştır. Başyazarı Hasan Tahsin (Osman Nevres) Yunanlılara ilk kurşunu atmıştır.

Sebilü'r-Reşad: Eşref Edip tarafından çıkarılmıştır. Başyazarı Mehmet Akif'tir.

İleri: Celal ve Suphi Nuri tarafından İstanbul'da çıkarılmıştır. Mustafa Kemal'in isimsiz yazıları yayımlanmıştır.

Yeni Gün: Yunus Nadi tarafından İstanbul'da sonrada Ankara'da çıkarılmıştır. Ankara'nın **ilk günlük** gazetesidir. "**Geldikleri gibi giderler.**" sözünü ilk yayınlayan gazetedir. Sonradan **Cumhuriyet** adını almıştır.

Babalık: Konya'da çıkarılmıştır.

Tanin: Hüseyin Cahit tarafından İstanbul'da yayımlanmıştır. Halifeliğin kaldırılması için gönderilen Agoltan ve Emir Ali'nin mektuplarını yayımladı.

Dergâh: Birçok ünlü yazarın bir araya gelmesiyle çıkarılan dergidir.

Le Pays (Vatan): Doğu illerinin Türk yurdu olduğunu belirten ve Fransızca yayın yapan gazetedir. Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin yayın organıdır.

Hadisat: Doğu illerinin Türk yurdu olduğunu belirten gazetedir. Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin yayın organıdır.

Mardin Gazetesi: Yeni Türk harfleri ile basılan ilk gazetedir.

İzmir'e Doğru: Vasıf Çınar tarafından İzmir'de çıkarılmıştır.

Vakit: Türkiye'de çok renkli yayın yapan ilk gazetedir.

Öğüt: Sırasıyla Afyon, Konya ve Ankara'da basıldı.

İstikbal: Trabzon'da yayın hayatına başlamıştır.

Tasvir-i Efkâr: 1862'de yayın hayatına başlamıştır.

Küçük Mecmua: Turancılık fikrini savunan gazete Ziya Gökalp tarafından Diyarbakır'da çıkarılmıştır.

Tercüman: TBMM'nin cephe haberlerini aldığı gazetedir.

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE EDEBİYAT

Halide Edip Adıvar: Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye, Mor Salkımlı Ev, Türk'ün Ateşle İmtihanı

Yakup Kadri Karaosmanoğlu: Ankara, Yaban, Sodom ve Gomore

Falih Rıfki: Çankaya, Zeytindağı

Refik Halit Karay: Çete

Tarık Buğra: Küçük Ağa

Kemal Tahir: Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları

Ahmet Hamdi Tanpınar: Sahnenin Dışındakiler

Samim Kocagöz: Kalpaklılar, Doludizgin

Attila İlhan: Kurtlar Sofrası, Sırtlan Payı, Allah'ın Sürgünleri

Aka Gündüz: Dikmen Yıldızı

Mithat Cemal Kutay: Üç İstanbul

Reşat Nuri Güntekin: Yeşil Gece, Eski Hastalık

Ercüment Ekrem Talu: Kan ve İman

Mehmet Rauf: Halas

Burhan Cahit Markaya: Nişanlılar

Esat Mahmut Karakurt: Allah'a İsmarladık

Abidin Daver: Mülazımın Romanı

Şefket Süreyya Aydemir: Tek Adam

Mustafa Kemal: Nutuk, Atatürk'ün Söylem ve Demeçleri

KURTULUŞ SAVAŞI (MUHAREBELER DÖNEMİ)

DOĞU CEPHESİ

- ⦿ Ermeniler Osmanlı'ya en son isyan eden millettir.
- ⦿ Rusya'nın kışkırtmaları sonucu Ermeni Sorunu doğmuştur.
- ⦿ Ermeni Sorunu ilk kez 1878 Berlin Anlaşması'yla ortaya çıkmıştır.
- ⦿ I. Dünya Savaşı'nda Tehcir Yasası ile Ermeniler Suriye'ye ve Lübnan'a zorunlu göç ettirilmiştir.
- ⦿ Wilson İlkeleri, Mondros Ateşkes'i ve Paris Barış Konferansı'nda Ermenilerle ilgili kararlar alınmıştır.
- ⦿ Kurtuluş Savaşı'nda Ermenilerin olumsuz çalışmaları üzerine Doğu Cephesi Komutanı Kazım Karabekir komutasındaki 15. Kolordu'nun Ermenilere yönelik taarruz hareketine geçmesinin ardından Ermeniler Gümrü Antlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır.

GÜMRÜ ANTLAŞMASI (3 ARALIK 1920)

- ⦿ Bu antlaşma Kazım Karabekir tarafından imzalanmıştır.
- ⦿ Türk birliklerin başarıları Ermenileri barış istemek zorunda bırakmıştır.
- ⦿ Bu antlaşmayla; Aras Nehri ve Çıldır Gölü sınır kabul edildi. Kars, Kağızman, Kulp, Sarıkamış ve Iğdır Türklere verildi.
- ⦿ Ermeniler Sevr Anlaşması'ndan vazgeçti ve Misakımillî'yi kabul etti.
- ⦿ Ermenistan ister ise Türk tarafı siyasi ve askeri yardımda bulunabilecektir.
- ⦿ TBMM'nin ilk anlaşmasıdır. TBMM'yi ve Misakımillî'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan'dır.
- ⦿ TBMM'nin siyasi ve askeri arenada ilk başarısıdır.
- ⦿ Türkiye Devleti tabirinin kullanıldığı ilk antlaşmadır.

BATUM ANTLAŞMASI (23 ŞUBAT 1921)

- ⦿ Çarlık Rusya'dan ayrılan Gürcistan ile yapılmıştır.
- ⦿ Osmanlı Devleti'nin kötü durumundan faydalanan Gürcistan; Ardahan, Artvin ve Batum'u ele geçirmiştir.
- ⦿ Türkiye tarafından Gürcistan'a Posof Harekatı düzenlenmiştir.
- ⦿ İki devlet arasında yapılan Batum Antlaşması'na göre Ardahan, Artvin ve Batum Türk Devletine bırakılmıştır.
- ⦿ Batum Antlaşması, Moskova Antlaşması ile geçerlilik kazanmıştır.

📌 NOT

- ✓ Milli Mücadele Dönemi'nde Ankara'da büyükelçilik açan ilk ülke Gürcistan'dır.

GÜNEY CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Urfa, Antep, Maraş İngilizler tarafından işgal edilmiştir.
- Fransa, Musul'daki petrolerden vazgeçince bu yöreler Fransa'ya devredilmiştir. Fransa buradaki emellerini gerçekleştirmek için Ermenileri kullanmıştır.
- Güney Cephesi'nde Kuva-yı Millîye birlikleri halkla birlikte mücadele etmiştir. Güney Cephesi'ndeki komutanlar: Yörük Salim Bey Maraş'ta; Yüzbaşı Ali Saip Bey Urfa'da; Topçu Kemal Bey, Piyade Yüzbaşı Osman Bey ile Yüzbaşı Ratip Bey Adana'da; Teğmen Said Bey ve Kılıç Ali Antep'te önemli hizmetler vermiştir.
- 11 Şubat 1920'de Maraş, 10 Nisan 1920'de Urfa, 20 Ekim 1921'de Antep, 5 Ocak 1922'de Adana düşmandan arındırılmıştır.
- I. Dünya Savaşı'nda gizli antlaşmalarla Batı Anadolu İtalya'ya verildiği halde Paris Barış Konferansı'nda İzmir ve çevresi Yunanlılara verilmiştir. Bu nedenle İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılığı çıkmıştır.
- İtalya, Anadolu'da işgal ettiği yerleri II. İnönü Savaşı'nın kazanılmasıyla terk etme kararı almış, Sakarya Savaşı'nın kazanılmasından sonra tamamen terk etmiştir.

- ⦿ 1921'de Antep'e "Gazi", 1973'te Maraş'a "Kahraman", 1984'te Urfa'ya "Şanlı" unvanları verilmiştir.

BATI CEPHESİ

DÜZENLİ ORDU (8 KASIM 1920)

Kurulma Sebepleri

- ⦿ Sivas Kongresi'nden sonra Ali Fuat Paşa, Kuvay-ı Milliye birlikleri arasında uyumu ve düzeni sağlamak için Batı Cephesi'ne Umum Kuvay-ı Milliye komutanı olarak atandı.
- ⦿ Ancak Kuvay-ı Milliye birliklerinin;
- ⦿ Başına buyruk hareket etmeleri
- ⦿ İhtiyaçlarını kanunlara aykırı sağlamaları
- ⦿ Askeri teknikten yoksun olmaları
- ⦿ Düşmanı durdurmada yetersiz kalmaları
- ⦿ Suçluları kendi yöntemleri ile cezalandırmaları kaldırılmalarında etkili oldu.
- ⦿ 16 Mayıs 1920'de Milli Savunma Bakanlığına bağlandı.
- ⦿ 1920 yılı Ekim ayı sonlarında Ali Fuat Paşa emrindeki Kuavy-ı Milliye birlikleriyle Yunan

ordusuna karşı Gediz Taarruzu'nda bulundu. Ancak Ali Fuat Paşa kuvvetleri arasında yeterli iş birliğinin olmaması bu taarruzu başarısız kıldı. Bu gelişme üzerine Batı Cephesi Komutanlığına İsmet İnönü getirildi.

- ⦿ İsmet İnönü'nün öncelikli görevi Kuvay-ı Milliye birliklerini düzenli orduya bağlamak oldu.

I. İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921)

I. İnönü Savaşı Haritası ve İsmet İnönü

Nedenleri

- ⦿ Düzenli orduyu kuruluş aşamasında yok etmek
- ⦿ Sevr Antlaşması'nı zorla kabul ettirmek
- ⦿ Çerkez Ethem İsyanı'nın çıkardığı kargaşadan yararlanmak
- ⦿ Eskişehir ve Ankara'yı ele geçirerek TBMM'yi dağıtmak
- ⦿ Megalo İdea'yı gerçekleştirmek

Sonuçları

- ⦿ Yunanlılara karşı yapılan ilk savunma savaşıdır.
- ⦿ Türk ordularının zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu zaferin kazanılmasında 61. Tümen Komutanı İzzettin Paşa'nın payı büyüktür.
- ⦿ Düzenli ordunun ilk başarısıdır.
- ⦿ TBMM'nin güç ve otoritesi artmıştır.
- ⦿ İsmet İnönü Generalliğe terfi etmiştir.
- ⦿ Teşkilat-ı Esasiye kabul edilmiştir (20 Ocak 1921).
- ⦿ Afganistan'la Dostluk Antlaşması imzalanmıştır

- ⦿ (1 Mart 1921).
- ⦿ Londra Konferansı yapılmıştır (23 Şubat - 12 Mart 1921).
- ⦿ İstiklal Marşı kabul edilmiştir (12 Mart 1921).
- ⦿ Moskova Antlaşması imzalanmıştır (16 Mart 1921).

Teşkilat-ı Esasiye'nin İlanı (20 Ocak 1921)

Maddeleri

- ⦿ Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- ⦿ Yasama, yürütme ve yargı yetkisi TBMM'ye aittir.
- ⦿ Meclis başkanı hükümetin de başkanıdır.
- ⦿ Şeri hükümleri yerine getirmek meclisin görevlerindedir.
- ⦿ Seçme yaşı 18, seçilme yaşı 25'tir.
- ⦿ Seçimler iki yılda bir yapılır.
- ⦿ Seçilen üyelerin görev süresi iki yıldır.
- ⦿ Seçimler çift dereceli seçim sistemine göre yapılır.

Özellikleri ve Sonuçları

- ⦿ Güçler birliği ilkesine sahiptir.
- ⦿ Meclis hükûmeti sistemine geçilmiştir.
- ⦿ Laik değildir.
- ⦿ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasasıdır.
- ⦿ Milli iradeyi esas almıştır.

Londra Konferansı (23 Şubat - 12 Mart 1921)

Amaçlar

İtilaf Devletleri'nin Amaçları

- ⦿ Sevr'i hafifleterek TBMM'ye kabul ettirmek
- ⦿ Yunanlılara zaman kazandırmak
- ⦿ Anadolu'daki yeni durumu değerlendirmek
- ⦿ Hem TBMM'yi hem de İstanbul Hükümetini çağırarak ikilik çıkarmak

TBMM'nin Amaçları

- ⦿ Hukuksal varlığını kabul ettirmek
- ⦿ Barıştan yana olduğunu dünyaya duyurmak
- ⦿ Misakımillî'yi dünyaya duyurmak

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ TBMM İtalya tarafından davet edilmiştir. İstanbul Hükümetinin temsilcisi Tevfik Paşa konferansın başında "Söz milletin gerçek temsilcisi TBMM'nindir." diyerek sözü TBMM temsilcisi Dışişleri Bakanı Bekir Sami Bey'e bırakmıştır.
- ⦿ İtilaf Devletleri TBMM'yi resmen tanıdı.
- ⦿ Sevr kabul edilmedi. Misakımillî dünya kamuoyuna duyuruldu.
- ⦿ İtilaf Devletleri arasındaki anlaşmazlıklar belirginlik kazandı. Konferans hiçbir sonuç alamadan dağılmıştır.

Afganistan İle Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921)

Kararları

- ⦿ Her iki taraf birbirinin bağımsızlığını tanıyacak
- ⦿ Her iki taraf birbirine yapılmış saldırıyı kendisine yapılmış sayacak
- ⦿ Türkiye'den Afganistan'a subay ve öğretmen gönderilmesi kabul edilmiştir.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman ülke Afganistan'dır.
- ⦿ Afganistan Kralı Amanullah Han Türkiye'yi resmi olarak ziyaret eden ilk yabancı devlet adamıdır.

İstiklal Marşı'nın Kabulü (12 Mart 1921)

- ⦿ Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmıştır.
- ⦿ İstiklal Marşı'nın hazırlanması talebinde bulunan kurum Milli Eğitim Bakanlığıdır.
- ⦿ Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey, Mehmet Akif'ten Milli Marşı yazmasını istemiştir.

- ⦿ Mehmet Akif İstiklal Marşı'nı Türk ordusuna armağan etmiştir.
- ⦿ İstiklal Marşı'nın ilk bestecisi Ali Rifat Çağatay'dır. 1930'dan itibaren ise Osman Zeki Üngür'ün bestesiyle okunmaya başlamıştır.
- ⦿ İlk kez II. İnönü Savaşı'nda Hamdullah Suphi Bey tarafından okunmuştur.
- ⦿ İstiklal Marşı kabul edilmeden önce ilk olarak Açıksöz gazetesinde yayımlanmıştır.
- ⦿ Bağımsızlık şuurunu güçlendirmiştir.

Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

Kararları

- ⦿ Taraflardan birinin tanımadığı anlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.
- ⦿ Daha önce iki devlet arasında yapılan anlaşmalar geçersiz sayılacak.
- ⦿ Batum Gürcistan'a verilecek. (Misakımillî'den ilk taviz.)
- ⦿ Misakımillî Rusya tarafından tanınacak.
- ⦿ Boğazların geleceği Karadeniz'e kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta belirlenecek ancak Türkiye'nin egemenlik hakları korunacaktır.
- ⦿ Rusya kapitülasyonların kaldırılmasını kabul edecektir. İki devlet arasında posta teşkilatı kurulacaktır.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Misakımillî'den ilk kez taviz verilmiştir (Batum).
- ⦿ TBMM ve Misakımillî'yi tanıyan ilk büyük Avrupa devleti Rusya'dır.
- ⦿ Kapitülasyonların kaldırılmasını kabul eden ilk devlet Rusya'dır.
- ⦿ Bugünkü doğu sınırimız büyük ölçüde çizilmiştir.

II. İnönü Savaşı (23 Mart - 1 Nisan 1921)

Nedenleri

- ⦿ Birinci İnönü Savaşı'nın öcünü almak
- ⦿ Eskişehir ve Kütahya'yı alarak Ankara'yı ele geçirmek
- ⦿ İngilizlerin Yunanlıları kışkırtması
- ⦿ Sevr Antlaşması'nı zorla kabul ettirmek
- ⦿ Megalo İdea'yı gerçekleştirmek

Sonuçları

- ⦿ Türk ordusu savaşı kazandı.
- ⦿ İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başladı.
- ⦿ Fevzi Çakmak'ın desteğini alan İsmet Paşa başarı elde etti.
- ⦿ İsmet Paşa, Tümgeneralliğe yükseldi.
- ⦿ Fransa, Zonguldak'tan çekilerek TBMM'ye barış teklif etti.
- ⦿ Mustafa Kemal bu muharebeden sonra; "Siz orada sadece düşmanı değil milletin mar-kus talihini de yendiniz." sözünü söylemiştir.
- ⦿ Bu savaş sonucunda Aslıhanlar ve Dumlupınar Taarruzu yapılmış fakat başarısız olun-muştur. Bu taarruz sonucunda Albay Refet Bey görevden alınmış ve Batı Cephesi bir-leştirilmiştir.

Kütahya-Eskişehir Savaşı (10-24 Temmuz 1921)

Nedenleri

- ⦿ İkinci İnönü Savaşı'nın sonrasında Yunanlıların Türkleri kesin yenilgiye uğratmak istemesi
- ⦿ Yunan ordusunun İngilizlerin desteği ile güçlendirilmesi

Sonuçları

- ⦿ Mağlubiyetle sonuçlandı. Düzenli ordunun ilk yenilgisidir.
- ⦿ Mecliste sert tartışmalara sebep oldu.
- ⦿ TBMM'nin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.
- ⦿ Mustafa Kemal'e TBMM tarafından Başkomutanlık yetkisi verildi.
- ⦿ Mustafa Kemal Tekalif-i Milliye Emirleri'ni yayımladı.
- ⦿ Kütahya, Eskişehir, Bilecik ve Afyon kaybedildi.
- ⦿ İtalyanlar, Anadolu'dan çekilmeyi bir süreliğine durdurdu.
- ⦿ Fransızlar antlaşma için Ankara'ya gönderdikleri temsilcileri geri çağırdı.
- ⦿ Kuva-yı Millîye'ye geri dönme fikirleri ortaya atıldı.

📌 NOT

- ✓ Kütahya-Eskişehir Savaşları sürerken 15 Temmuz 1921'de Ankara'da Maarif Kongresi toplanmıştır. Bu durum eğitime verilen önemi gösterir.

Başkomutanlık Kanunu (5 Ağustos 1921)

- ⦿ Kütahya-Eskişehir Savaşı sonrası, Sakarya Savaşı öncesi çıkarılmıştır.
- ⦿ Meclis yetkilerini üç aylığına Mustafa Kemal'e vermiştir.
- ⦿ Mustafa Kemal kararları çabuk almak ve kanun çıkarmak için böyle bir yola başvurmuştur.
- ⦿ Bu yetkiye dayanarak Tekalif-i Milliye Emirleri'ni çıkarmıştır.
- ⦿ Bu kanun ile Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'nden sonra tekrar orduya dönmüştür.

Tekalif-i Milliye Emirleri (7-8 Ağustos 1921)

- ⦿ Mustafa Kemal çıkarmıştır. Ordunun ihtiyaçları için halktan toplanan yardımları içerir. Genel seferberlik anlamına gelir.
- ⦿ Bu emirleri yerine getirmek için İstiklal Mahkemeleri (Ankara, Konya, Samsun, Yozgat ve Kastamonu'da) yeniden kurulmuştur. Her ilde Tekalif-i Millîye Komisyonu kurulmuştur.

Sakarya (Subaylar) Savaşı (23 Ağustos - 13 Eylül 1921)

- ⦿ Mustafa Kemal'in Başkomutan olarak katıldığı ilk savaştır.
- ⦿ Dünya tarihinde ilk kez yüzey savunması adlı savaş stratejisi uygulandı.
- ⦿ Türk ordusunun II. Viyana Kuşatması'ndan bu yana gelen geri çekilmesi sona erdi.
- ⦿ Türk ordusu taarruza geçti. Kurtuluş Savaşı'nın son savunma savaşıdır.
- ⦿ TBMM, Mustafa Kemal'e Gazi unvanı ve Mareşal rütbesi verdi.
- ⦿ Batı Cephesi komutanları İsmet Paşa, Kazım Özalp, Şükrü Naili, Kemalettin Sami, Fahrettin Altay, İzzettin Çalışlar ve Derviş Paşalar büyük başarılar elde etmiştir. Türk komuta kademesi Sakarya Savaşı'nı Duatepe'de yönetmiştir.
- ⦿ İngilizler Yunanlıları desteklemekten vazgeçti. İtalyanlar Anadolu'yu boşalttı.
- ⦿ Mustafa Kemal "Hattı müdafaa yoktur. Sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır." sözünü söylemiştir.
- ⦿ TBMM ile İngiltere arasında Esir Mübadelesi (İstanbul Sözleşmesi) yapıldı. Kars ve Ankara antlaşması yapıldı. Ukrayna ile Dostluk Antlaşması yapıldı.

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)

- ⦿ Sovyet Rusya denetimindeki Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan (Kafkas Cumhuriyetleri) ile TBMM arasında imzalanmıştır. Nahcivan'a özerklik verilecek, Azerbaycan'a bağlı olacak
- ⦿ Moskova Antlaşması hariç daha önce yapılan anlaşmalar geçersiz sayılacak
- ⦿ Üç devlet de kapitülasyonların kaldırılmasını kabul edecek
- ⦿ Türkiye'nin tanımadığı bir antlaşmayı bu üç devlet de tanımayacak
- ⦿ Taraflar arasında ticaret, gümrük, sağlık ve güvenlik konularında ortak tedbirler alınacak
- ⦿ Doğu sınırimız kesin olarak çizilmiştir. Ardahan Türkiye'de, Batum Gürcistan'da kalmıştır.

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

- ⦿ Fransa ve TBMM arasındaki savaş sona erecek
- ⦿ Çukurova boşaltılacak
- ⦿ Suriye sınırları içinde yer alan Caber Kalesi Türk toprağı sayılacak

📌 NOT

- ✓ Suriye'de kalan Caber Kalesi (Süleyman Şah Türbesi) Türk toprağı sayılacak, burada Türk bayrağı dalgalanacaktı. Süleyman Şah Türbesi'nin ilk ve orijinal yeri Suriye toprağı içinde yer alan El-Assad Gölü civarındır. Bu türbe 1973'te Suriye'deki Karakazak Köyü'ne, 2015'te ise Fırat Şah Operasyonu ile Suriye'nin Eşme Köyü'ne taşınmıştır.
- ⦿ Savaş esirleri karşılıklı bırakılacak
- ⦿ Hatay ve İskenderun'da özel bir yönetim kurulacak ve Fransa mandasındaki Suriye'ye bırakılacak
- ⦿ Fransızlar çekilirken bazı askeri ve lojistik malzemeleri TBMM'ye bıraktı.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Hatay, Batum'dan sonra Misakımillî'den verilen ikinci tavizdir.
- ⦿ Güney Cephesi kapanmıştır.
- ⦿ İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılıkları kesinlik kazandı.
- ⦿ TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti Fransa'dır.

Büyük Taarruz Ve Başkomutanlık Meydan Savaşı (Rum Sındığı) (26 Ağustos - 9 Eylül 1922)

Yapılan Hazırlıklar

- ⦿ Tekâlif-i Millîye Emirleri tüm yurttta uygulanmıştır. Yunan ordusunun savunma hattına karşı Türk ordusuna taarruz eğitimi verilmiştir. İtilaf Devletleri'nin barış teklifleri kabul edilmemiştir.
- ⦿ Ordunun silah ve cephane temini sağlanmaya çalışılmıştır.

Savaşın Sonuçları

- ⦿ Yunan savunma hatları bozulmuştur. Mustafa Kemal "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini vermiştir.
- ⦿ 9 Eylül'de İzmir, 18 Eylül'de Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarılmıştır. İtilaf Devletleri, TBMM Hükûmeti'ne ateşkes teklifinde bulunmuştur.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

⦿ Mudanya Ateşkes Antlaşması'na İsmet İnönü, Asım Gündüz ve Tevfik Bıyıklıoğlu katılmıştır.

Kararları

⦿ Çatışmalar durdurulacaktır. Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlar boşaltılacak, buraların denetimi TBMM Hükümetine bırakılacaktır (Meriç Nehri sınır). Barış antlaşması imzalanana kadar Türkler, Doğu Trakya'da 8 bin asker bulundurabilecektir.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ İstanbul Hükümeti yok sayılmış, TBMM resmen tanınmıştır.
- ⦿ Doğu Trakya (Tekirdağ, Kırklareli, Edirne) İstanbul ve Boğazlar savaşılmadan kazanılmıştır.
- ⦿ Refet Bele, Doğu Trakya'nın teslim alınması için Trakya Yüksek Komiseri sıfatıyla görevlendirilmiştir.
- ⦿ İngiltere'de Lloyd George Hükümeti istifa etmiştir.
- ⦿ Kurtuluş Savaşı'nın diplomatik safhası başlamıştır.
- ⦿ Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir.

Lozan Barış Antlaşması (24 Temmuz 1923)

- ⦿ İtilaf Devletleri Lozan'da yapılacak konferansa TBMM Hükümeti'ni resmen davet ettiler (28 Ekim 1922). Konferansa Türkiye dışında İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya, Romanya, Yugoslavya, Boğazlarla ilgili olarak Sovyet Rusya ve Bulgaristan gözlemci olarak da ABD katıldı. Konferans 20 Kasım 1922'de toplandı. Görüşmelere İsmet İnönü, Rıza Nur ve Hasan Saka baş delege olarak katılmıştır.
- ⦿ Mustafa Kemal Lozan'a giden heyetten Türkiye Devleti'nin bağımsızlığı, kapitülasyonlar ve Ermeni yurdu, konusunda taviz vermemelerini istemiştir.
- ⦿ Konferans; Musul Sorunu, savaş tazminatı, Boğazlar ve kapitülasyonlar nedeniyle kesintiye uğradı.

Lozan Barış Antlaşması'nda Alınan Kararlar

Sınırlar

Suriye Sınırı: Ankara Antlaşması esas alınmıştır. Hatay hariç Suriye sınırı çizilmiştir.

Irak Sınırı: Lozan'da çözülemeyen tek konudur. Türkiye ile İngiltere arasında **9 ay** içinde çözülecektir.

Yunan Sınırı: Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir. Karaağaç savaş tazminatı olarak Türk tarafına verilmiştir. Bu sınır Lozan Antlaşması'nda çizilen tek sınırdır.

Kapitülasyonlar

⦿ Tamamen ve kesin olarak kaldırılmıştır.

Boğazlar

⦿ Boğazların yönetimi başkanı Türk olan bir komisyona devredilmiştir. Ticaret gemilerinin geçişi serbest, savaş gemilerinin geçişi izne bağlanmıştır. Boğazların iki yakası silahlardan arındırılacaktır.

Azınlıklar

- ⦿ Türkiye'deki azınlıklar Türk vatandaşı sayılmıştır.

İstanbul

- ⦿ Altı hafta içinde boşaltılacaktır.

Adalar

- ⦿ Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan adası Türk tarafına, diğer adalar Yunanistan'a bırakılmıştır. Kıbrıs ve Mısır'ın denetimi İngiltere'ye bırakılmıştır. Rodos, On İki Ada ve Meis İtalya'ya bırakılmıştır.

Nüfus Mübadelesi

- ⦿ Batı Trakya'daki Türkler ile İstanbul, Bozcaada, Gökçeada Rumları hariç diğer yerlerde nüfus mübadelesi gerçekleştirilecektir.

Yabancı Okullar

- ⦿ Türk kanunlarına göre yönetilecektir.

Patrikhane

- ⦿ Türk kanunlarına uyulması kararlaştırılmıştır.

Dış Borçlar

- ⦿ Taksitlendirilerek ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Önemi ve Sonuçları

- ⦿ Kurtuluş Savaşı resmen sona ermiştir. Sevr Antlaşması geçersiz sayılmıştır. Misakımillî önemli ölçüde gerçekleştirilmiştir.
- ⦿ Tüm devletler yeni Türk devletini tanımıştır. Günümüze kadar geçerli sayılan bir antlaşmadır.
- ⦿ Lozan I. TBMM tarafından imzalanmış, II. TBMM tarafından onaylanmıştır.
- ⦿ Lozan sonrası 6 Ekim 1923'te İstanbul'un işgal güçleri tarafından boşaltılması ile İsmet Paşa ve arkadaşları tarafından bir yasa teklifi ile 13 Ekim 1923'te Ankara başkent ilan edilmiştir.

Lozan Barış Antlaşması'nda Taviz Verilmeyen Konular

- ⦿ Ermeni yurdu
- ⦿ Kapitülasyonlar
- ⦿ Azınlık hakları
- ⦿ Yabancı Okullar

Lozan Barış Antlaşması'ndan Sonra Tekrar Gündeme Gelen Konular

- ⦿ Boğazlar, patrikhane, yabancı okullar, Osmanlı borçları, nüfus mübadelesi, Musul sorunu, Hatay sorunu.

ATATÜRK İNKILAPLARI

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKADAKİ GELİŞMELER

II. TBMM Dönemi (1923 - 1927)

- ⦿ I. TBMM 23 Nisan 1920'den 11 Ağustos 1923'e kadar olan dönemde görev yapmıştır.
- ⦿ Millî Mücadele sürecinde görev yapan ve bağımsızlığı sağlamaya çalışan I. TBMM "Savaş Meclisi" olarak kabul edilmiştir.
- ⦿ II. TBMM, 11 Ağustos 1923 - 1 Ekim 1927 tarihlerinde görev yapmıştır.
- ⦿ II. TBMM'nin yaptığı ilk önemli iş Lozan Barış Antlaşması'nı onaylamak olmuştur (23 Ağustos 1923).
- ⦿ İnkılapların en yoğun yapıldığı dönem bu meclis dönemi olduğundan II. TBMM "İnkılap Meclisi" olarak kabul edilmiştir.

ANKARA'NIN BAŞKENT YAPILMASI (13 EKİM 1923)

⦿ Ankara;

- İstanbul'un jeopolitik konumu (Boğazlar yolu üzerinde olması) nedeniyle saldırılara açık olması
- Milli Mücadele'ye merkezlik yapması
- Anadolu'nun ekonomik yönden kalkındırılmak istenmesi
- Osmanlı Devleti'nin başkentinin yeni Türk devletinin başkenti yapılmak istenmemesi nedenleriyle Ankara yeni Türk devletinin başkenti yapılmıştır.

CUMHURİYET'İN İLANI (29 EKİM 1923)

Nedenleri

- ⦿ Millî egemenliğe geçilmek istenmesi
- ⦿ Saltanatın kaldırılmasıyla devlet başkanlığı sorunu, rejim sorunu, devletin adı gibi meseleler ve meclis hükûmeti sisteminin açtığı sorunlara son verilmek istenmesi

Sonuçları

- ⦿ Cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda en büyük adım atılmıştır.
- ⦿ Ulusal egemenliğe geçiş süresi tamamlandı.
- ⦿ Devletin başkanlık sorunu ve rejim sorunu çözüldü. Rejimin adı konuldu.
 - Meclis hükûmeti sisteminden kabine hükûmeti sistemine geçildi. Böylece hükûmet bunalımı aşıldı.
 - Cumhuriyetin ilanına giden süreçte yaşanan sorunlar Sonbahar Bunalımı olarak adlandırılmaktadır.
 - Halifelik sorun haline geldi.
 - Yapılacak inkılaplara ortam hazırladı.
 - Cumhuriyetin ilanı Teşkilat-ı Esasiye'de yapılan ilk değişikliktir.

📌 NOT

- ✓ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, ilk başbakanı İsmet İnönü, ilk meclis başkanı Ali Fethi Okyar'dır.

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ VE SONRASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

Halk Fırkası (9 Eylül 1923)

- ⦿ Cumhuriyet tarihinin ilk siyasi partisidir.
- ⦿ Temellerini Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturmuştur.
- ⦿ Başkanı Mustafa Kemal'dir.
- ⦿ Ekonomide devletçiliği savunmuştur.
- ⦿ Parti laiklik ve cumhuriyetçiliğe saygılıdır.
- ⦿ Tüzüğünde altı Atatürk ilkesi vardır.
- ⦿ 8 Nisan 1923'te açıklanan "Dokuz Umde" Halk Fırkası'nın esaslarını oluşturmuştur.
- ⦿ 10 Kasım 1924'te Cumhuriyet Halk Fırkası, 1935'te Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır.
- ⦿ 1950 yılına kadar iktidarda kalmıştır.

Partinin Kurucuları

Genel Başkan: Mustafa Kemal

Başkan Vekili: İsmet Paşa

Genel Sekreter: Recep Peker

Önemli Üyeler: Celal Bayar, Refik Koraltan

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924)

- ⦿ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisidir.
- ⦿ Liberalizmi, cumhuriyetçiliği ve demokrasiyi savunmuştur.
- ⦿ Mahalli (yerinden) yönetimi savunmuştur.
- ⦿ Tek dereceli seçim sistemini benimsemiştir.
- ⦿ Cumhurbaşkanı'nın aynı zamanda parti başkanı ve milletvekili olamayacağını savunmuştur.
- ⦿ Dini inançlara saygılı olması yönüyle rejim karşıtlarının birleşme çatısı olmuştur.

Partinin Kurucuları

Genel Başkan: Kazım Karabekir

Genel Sekreter: Ali Fuat Paşa

Üyeler: Rauf Orbay, Adnan Adıvar, Refet Bele

Şeyh Sait Ayaklanması (13 Şubat 1925)

- ⦿ Rejime ve laik düzene karşı çıkarılan ilk ayaklanmadır.
- ⦿ İngiltere tarafından Orta Doğu petrollerini almak ve Musul konusunda avantaj sağlamak amacıyla çıkarılmıştır.
- ⦿ Halifelik ve saltanat yanlılarının halkı kışkırtması sonucu çıkmıştır.
- ⦿ Ayaklanma sonucunda sıkıyönetim ve seferberlik ilan edildi.
- ⦿ Fethi Bey Hükümeti istifa etti. İsmet İnönü Hükümeti kuruldu.
- ⦿ İçeride yaşanan bu olay Musul'un kaybedilmesinde etkili oldu.
- ⦿ İlk çok partili hayata geçiş denemesi ilk kez başarısızlıkla sonuçlandı.
- ⦿ Tahrir-i Sükun Kanunu çıkarıldı (1925).

- ⦿ İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- ⦿ Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı (5 Haziran 1925).

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi (16 Haziran 1926)

- ⦿ TBMM I. Dönem milletvekillerinden Ziya Hurşit ve taraftarlarınca düzenlenmiştir.
- ⦿ Suikastçileri Yunanistan'a kaçırarak olan Giritli Şevki tarafından ihbar edilince suikast sonuçsuz kaldı.
- ⦿ İttihat Terakkiciler ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın bazı elemanları yakalana-rak İstiklal Mahkemelerinde yargılandılar.

Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930)

- ⦿ Mustafa Kemal'in isteği ile Fethi Okyar tarafından kurulmuştur.
- ⦿ Limanlardaki tekelci uygulamalara son vermeyi amaçlamıştır.
- ⦿ 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin aşılmasında etkili olmuştur.
- ⦿ Türk parasının değerini koruyacak tedbirlerin alınmasını savunmuştur.
- ⦿ Ekonomide liberalizmi savunmuştur.
- ⦿ Kadınlara siyasi hakların verilmesi savunulmuştur.

- ⦿ Seçimlerin tek dereceli olması istenmiştir.
- ⦿ Programında cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve laiklik yer almıştır.
- ⦿ Yabancı sermayenin ülkeye girişini savunmuştur.

Partinin Kurucuları

Genel başkan: Ali Fethi Okyar

Genel sekreter: Mehmet Nuri Conker

Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

- ⦿ Rejime karşı çıkarılan bir isyandır.
- ⦿ Derviş Mehmet ve Laz İbrahim tarafından çıkarılmıştır. Bu isyan esnasında Asteğmen Kubilay (Mustafa Fehmi) öldürülmüştür. Suçlular Divan-ı Harp'ta yargılanmıştır. Çok partili hayattan vazgeçilmiştir.

DİĞER GELİŞMELER

Bursa Olayı:

• Şubat 1933'ün ilk günlerinde Bursa Ulu Cami'de toplanan yaklaşık yüz kadar kişi camilerde Türkçe ezan okunmasına karşı bir ayaklanma girişiminde bulunmuşlardır.

Vagon-Li Olayı:

• 1933 yılında Osmanlı Dönemi'nden beri faaliyet sürdüren bir Fransız demir yolu şirketi müdürünün çalışanlardan birine şirket içinde Türkçe konuşması nedeniyle ceza vermesi ve bu durumun gazetelere yansması sonucu çıkan olaylardır.

Razgard Olayı:

• 17 Nisan 1933'de Bulgaristan'ın Razgard şehrindeki Türk mezarlığının bir grup Bulgar tarafından tahrip edilmesiyle başlayan olaylardır.

6-7 Eylül Olayları:

• Atatürk'ün Selanikte'ki evinin bombalandığı iddiasıyla 6-7 Eylül 1955'te İstanbul'da yaşayan Rum azınlıklara yönelik tahrip ve yağmalama olaylarıdır.

ATATÜRK İNKILAPLARI

İnkılapların Özellikleri

- ⦿ Aydınlanma ve yenilenme hareketidir.
- ⦿ Modern ve çağın gereklerine uygundur.
- ⦿ İnkılaplar birbirinin tamamlayıcısıdır.
- ⦿ Toplumun ihtiyaçlarından doğmuştur.
- ⦿ Dogmatik değildir.
- ⦿ Türk inkılabı kapsamlıdır.
- ⦿ Ulusal egemenliğe dayanır.

İnkılapların Amaçları

- ⦿ Milletin refah düzeyini yükseltmek
- ⦿ Her yönden modernleşmeyi sağlamak
- ⦿ Ulusal egemenliği yerleştirmek
- ⦿ Batı ile bütünleşmek
- ⦿ Türkiye'yi çağdaş toplum seviyesine yükseltmek

- ⦿ Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını sürdürmek

SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922)

Saltanatın kaldırılması ile ilgili teklifi Sinop milletvekili Rıza Nur sunmuştur.

Sebepleri

- ⦿ Laik devlet düzeni ve milli egemenlik ilkesi ile bağdaşmaması
- ⦿ Milli egemenliğe geçilmek istenmesi
- ⦿ Padişah ve İstanbul Hükûmeti'nin olumsuz çalışmaları
- ⦿ Lozan Antlaşması'na hem TBMM'nin hem de İstanbul Hükümeti'nin çağırılması

Sonuçları

- ⦿ I. TBMM'nin yaptığı ilk ve son inkılaptır.
- ⦿ Ulusal egemenliğin önündeki engel kaldırılmıştır. Cumhuriyetçilikle ilgilidir. Laikliğin ilk aşamasıdır.

- ⦿ Yönetimde ikiliğe kısmen son verildi.
- ⦿ Vahdettin ülkeyi terk etmiştir. Abdülmecid Efendi TBMM tarafından halife seçildi.
- ⦿ Osmanlı Devleti resmen sona erdi.
- ⦿ Devlet başkanlığı, rejim sorunu ve devletin adı gibi meseleler doğdu.

Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)

Halifeliğin kaldırılması ile ilgili teklifi Urfa milletvekili Saffet Bey sunmuştur.

Nedenleri

- ⦿ İngiltere'nin halifeyi kullanması
- ⦿ Cumhuriyet karşıtlarının bu kurum altında toplanması
- ⦿ İslam dünyasındaki etkisini kaybetmiş olması
- ⦿ Cumhuriyetle birlikte var olmasının sakıncalı olması
- ⦿ Halifeliğin cumhuriyet rejimi, ulusal egemenlik ve milli devlet anlayışı ile çelişmesi
- ⦿ Hintli lider İmam Ağa Han ve Afgan lideri Emir Ali'nin İsmet İnönü'ye mektup göndermesi

Sonuçları

- ⦿ Laik cumhuriyetin önündeki büyük bir engel kalktı.
- ⦿ İkili yönetime son verildi.
- ⦿ Milli egemenlik tam olarak sağlandı.
- ⦿ İnkıpların gerçekleşmesi hız kazandı.

📌 NOT

- ✓ Aynı gün Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu. İlk Diyanet İşleri Başkanı Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi'dir. Şeyhülislamlik makamı kaldırıldı. Erkanı Harbiye Vekaleti kaldırılarak yerine Genel Kurmay Başkanlığı kuruldu. Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarıldı. Osmanlı ailesine mensup kişiler yurt dışına çıkarıldı. Ümmet anlayışından millet anlayışına geçildi. Laiklik doğrultusunda en büyük adım atıldı.

HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye) (20 Ocak 1921)

- ⦿ Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- ⦿ Meclis hükümeti sistemi benimsenmiştir.
- ⦿ Güçler birliği ilkesi esastır.
- ⦿ Seçimler iki yılda bir yapılır.
- ⦿ Çift dereceli seçim sistemi benimsenmiştir.
- ⦿ Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve hükümeti Büyük Millet Meclisi Hükümeti unvanını taşır.
- ⦿ Seçmen yaşı 18, seçilme yaşı 25'tir.
- ⦿ İl ve nahiyelerde halk idaresi benimsenmiş, ilk kez yerinden yönetim ilkesi kabul edilmiştir.

1924 Anayasası (10 Nisan 1924)

- ⦿ Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- ⦿ Kabine sistemine geçilmiştir.
- ⦿ Güçler birliği ilkesi esastır.
- ⦿ 1928'de "Devletin dini İslam'dır." ibaresi ile milletvekillerinin yemininde geçen "Valla-hi" kelimesi kaldırılmıştır.
- ⦿ 1934'te seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarıldı.
- ⦿ Kadınlara 1930'da belediye seçimlerine, 1933'te muhtarlık seçimlerine ve 1934'te ise milletvekili seçimlerine katılma hakkı verildi (Medeni Kanun ile kadınlara siyasi haklar verilmemiştir.).
- ⦿ 1937'de Atatürk ilkeleri Anayasa'ya eklendi.
- ⦿ 1945'te Anayasa'nın dili öz Türkçeleştirildi.
- ⦿ 1946'da tek dereceli seçim sistemine geçildi.

Medeni Kanun (17 Şubat 1926)

Sebepleri

- ⦿ Medeni Kanun'un kabul sebepleri arasında laik bir hukuk sistemi oluşturmak, ve kadın - erkek eşitliğini ve hukuk birliğini sağlamak yer alır.
- ⦿ Medeni Kanun'un İsviçre'den alınma sebepleri arasında kadın erkek eşitliğini sağlama ve en modern kanun olması etkili olmuştur.

Sonuçları

- ⦿ Medeni Kanun'la kadın - erkek eşitliği sağlandı. Kadınlara istediği mesleğe girme, boşanma, mirastan eşit pay alma, resmi nikâh ve tek eşle evlilik, evlilik yaşı ve evlenmenin eşlerin isteğine bağlılık gibi haklar tanınmıştır.
- ⦿ Azınlıklar kendi istekleriyle Türk kanunlarına tabi olmuşlardır. Böylece cemaat, patrikhane ve konsolosluk mahkemeleri kaldırılmıştır.

Diğer Gelişmeler

- ⦿ 1926'da İsviçre'den Borçlar Kanunu alındı.
- ⦿ 1929'da Almanya'dan Ceza Muhakemeleri Kanunu ve Deniz Ticaret Kanunu alındı.
- ⦿ 1932'de İsviçre'den İcra ve İflas Kanunu alındı.
- ⦿ 1926'da İtalya'dan Ceza Hukuku Kanunu alındı.

📌 NOT

- ✓ Kadının kendi soyadını kullanması ve evlilikte edinilen malların ortaklığı hakkı 2002 yılında getirilmiştir.

TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

Şapka Kanunu (25 Kasım 1925)

- ⦿ Atatürk, Kastamonu ve İnebolu gezilerinde şapka takmış ve şapkayı halka tanıtmıştır. Daha sonra Şapka Kanunu çıkarılmıştır.

Kılık Kıyafet Değişikliği (1934)

- ⦿ Din adamlarının dinsel kıyafetleri yalnız ibadet yerlerinde giyebilecekleri belirtildi.
- ⦿ Kıyafet inkılabı, laiklik ve çağdaşlaşma ilkeleriyle ilgilidir.

Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması (30 Kasım 1925)

- ⦿ Refik Koraltan ve arkadaşları tarafından bir önerge ile kapatılmıştır. Büyük devlet adamlarının türbelerine dokunulmamıştır.

Sebepleri

- ⦿ Bu kurumların dinsel sömürünün yapıldığı yerler haline gelmesi, bu kurumların ekonomik, sosyal ve hatta siyasal güç haline gelmesi ve bu kurumların Cumhuriyet rejimi ve devrimlerine karşı çıkması

Sonuçları

- ⦿ Şeyh, derviş, mürid, dede, seyit, çelevi ve falcı gibi unvanların kullanımı yasaklandı. Padişah ve büyük bilginlerin türbeleri hariç bütün türbeler kapatıldı. Toplumsal alanda birleşme ve laikleşme sağlandı.

Soyadı Kanunu (21 Haziran 1934)

- ⦿ Amaç; toplumsal alanda ve resmi işlerde karışıklıkları önlemektir.
- ⦿ Ayrıcalık belirten unvanlara son verildi.
- ⦿ Bu kanun ile herkesin ilk isminin dışında soyadı taşıması zorunlu hale getirildi.
- ⦿ Birçok alanda kolaylık sağlandı ve kargaşa önlendi. Bu kanun halkçılığın doğal sonucudur.
- ⦿ 1934'te TBMM tarafından Gazi Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verildi.

Sosyal Alanda Yapılan Diğer İnkılaplar

- ⦿ 1926'da Hicri ve Rumi takvimin yerine Miladi Takvim kabul edildi.
- ⦿ 1925'te uluslararası saat kabul edildi.
- ⦿ 1931'de dirhem, okka, endaze ve arşın gibi ölçüler yerine çağdaş ölçü birimlerine geçildi.
- ⦿ 1935'te hafta sonu tatili cumadan pazara alındı.

EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)

- ⦿ Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Vasıf Çınar'ın hazırladığı önerge ile TBMM'de kabul edildi.
- ⦿ Eğitim ve öğretimin birleştirilmesi kanunudur.
- ⦿ Azınlık okulları ve yabancı okullar devlete bağlandı.
- ⦿ Bütün eğitim kurumları MEB'e bağlanmıştır.
- ⦿ Medreselerin kapatılması kararlaştırılmıştır.
- ⦿ MEB'e bağlı İmam Hatip Okulları açılmıştır.

Medreselerin Kapatılması (11 Mart 1924)

- ⦿ Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Vasıf Çınar tarafından bir genelge ile kapatıldılar.
- ⦿ Medreselerin kapatılmasıyla:
 - Eğitim ve kültürel alandaki ikiliğe son verildi.
 - Eğitimde laikleşme ve millileşme yaşandı.
 - İlahiyat Fakültesi ve İmam Hatip Okulları açıldı.

Maarif Teşkilatı Kanunu (2 Mart 1926)

- ⦿ Eğitim sisteminin ana hatları çizildi. ABD'li John Dewey'den yararlanılmıştır.
- ⦿ Müfredat halkın ihtiyaçlarına göre belirlendi.
- ⦿ İlkokul zorunluluğu getirildi.
- ⦿ Eğitim ve öğretim parasız oldu.
- ⦿ Devletin izni olmadan okul açmak yasaklandı.
- ⦿ Çağdaş olmayan dersler uygulamadan kaldırıldı.
- ⦿ Karma eğitim sistemine geçildi.

Türk Harflerinin Kabulü (1 Kasım 1928)

- Okuma ve yazma kolaylaştı. Okuryazar oranı arttı.
- Millet Mektepleri açılarak yeni harflerin kısa sürede öğrenilmesi sağlandı.
- Mustafa Kemal "Millet Mektepleri Başöğretmeni" unvanı almıştır.
- Batı dünyasıyla yakınlaşma sağlandı.
- Arap kültürünün Türk kültürü üzerindeki etkisi kaldırıldı.
- Çağdaşlaşmada önemli bir adım atıldı.
- Yeni Türk harfleri ile basılan ilk gazete **Mardin** gazetesidir.
- 1928'de yapılan diğer bir değişiklikle milletlerarası rakamlar kabul edildi.

Türk Tarih Kurumu (15 Nisan 1931)

- ⦿ 1930'da Türk Ocağı olarak görev yapmıştır.
- ⦿ 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti adını aldı.
- ⦿ Türk Tarih Kurumu süreli araştırma yayınına Atatürk tarafından **Bellekten** adı verildi.
- ⦿ Atatürk, mirasının bir kısmını bu kuruma bağışlamıştır.
- ⦿ Bu inkılap milliyetçilik ile ilgilidir.

Temel amaç;

- ⦿ Türk tarih ve kültür zenginliğini ortaya çıkarmak ve geliştirmek
- ⦿ Ümmetçi tarih anlayışından ulusçu tarih anlayışına geçmek
- ⦿ Türklerin dünya ve İslam tarihine katkılarını ortaya koymak
- ⦿ İslam öncesi Türk tarihini ve Anadolu tarihini aydınlatmak
- ⦿ Türklerin sarı ırktan gelmediğini ispatlamak

Türk Dil Kurumu (12 Temmuz 1932)

- ⦿ 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti adıyla kurulmuştur.
- ⦿ Kurumun ilk başkanı **Samih Rifat Horozcu**'dur.
- ⦿ 1936'da Türk Dil Kurumu adını almıştır.
- ⦿ Cemiyetin diğer kurucuları;
 - Ruşen Eşref
 - Yakup Kadri'dir.
- ⦿ Atatürk mirasının bir kısmını bu kuruma bağışlamıştır.
- ⦿ Bu inkılap milliyetçilik ile ilgilidir.

Temel amaç;

- ⦿ Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak
- ⦿ Türk dilini yabancı kelimelerden arındırmak
- ⦿ Türkçeyi bilim ve kültür dili haline getirmek
- ⦿ Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farkı gidermek
- ⦿ Türkçeyi anlaşılabilir sade bir dil hâline getirmek

Eğitim Alanındaki Diğer Önemli Gelişmeler

- ⦿ Halkevleri açılmıştır (19 Şubat 1932). Amaç okuryazar oranını arttırmaktır.
- ⦿ Adnan Menderes tarafından 1951 yılında kapatılmıştır.
- ⦿ Ankara Devlet Konservatuvarı açıldı.
- ⦿ Gazi Eğitim Enstitüsü ve Dil, Tarih ve Cođrafya Fakóltesi açıldı.
- ⦿ 1933'te İsviçreli Pedagog Albert Malche İstanbul'a davet edilip Üniversite Reformu yapılmıştır.
- ⦿ 1882 yılında kurulan Sanayi-i Nefise-i Şâhâne, Atatürk Dönemi'nde Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürülmüştür.
- ⦿ Darülfünun yerine İstanbul Üniversitesi açıldı.
- ⦿ Siyasal Bilimler Fakóltesi, Tıp, Fen ve Hukuk fakólterleri açıldı.

EKONOMİK ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)

- ⦿ Kongre Kazım Karabekir başkanlığında toplanmıştır.
- ⦿ Toplanma amacı; ekonomik bağımsızlığa ulaşmada izlenecek yolu ve ulusal ekonominin temel ilkelerini belirlemektir.
- ⦿ Bu kongrede Misak-ı İktisadi kararları kabul edildi.
- ⦿ Dışa bağımlı olmayan bir ekonomi anlayışı benimsenmiştir.
- ⦿ Bu kongrede ilk kez Harf inkılabı gündeme gelmiştir.
- ⦿ Bu kongrede okuma bayramı kabul edilmiştir. Bu inkılap milliyetçilik ilkesi doğrultusunda yapılmıştır.

Tarım Alanında Yapılan İnkılaplar

- ⦿ Atatürk Orman Çiftliklerinin kurulması (1925)
- ⦿ Aşar Vergisinin Kaldırılması (17 Şubat 1925)
- ⦿ Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu'nun çıkarılması (1928)
- ⦿ Toprak Reformu (1929)
- ⦿ Zirai Donatım Kurumunun açılması (1932)
- ⦿ Yüksek Ziraat Enstitüsünün kurulması (1933)
- ⦿ Urfa'da Devlet Üretim Çiftliğinin kurulması (1937)
- ⦿ Toprak Mahsülleri Ofisinin açılması (1938)

Sanayi Alanında Yapılan İnkılaplar

- ⦿ Sanayi ve Maadin Bankası'nın kurulması (1925)
- ⦿ Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarıldı (28 Mayıs 1927).
 - Ulusal sanayinin gelişimini desteklemek amacıyla çıkarılmıştır.
- ⦿ Ancak istenilen başarı elde edilemedi.
- ⦿ Kısıtlı da olsa bu kanun doğrultusunda Uşak ve Alpullu şeker fabrikaları kurulmuştur (1927).

- ⦿ Demir Yolları Genel Müdürlüğünün kurulması (1927)
- ⦿ Sümerbankın kurulması (1933)
- ⦿ Etibankın kurulması (1935)
- ⦿ Yer altı kaynaklarını araştırmak için MTA'nın kurulması (1935)
- ⦿ Makine kimya endüstrisinin kurulması (1937)
- ⦿ Denizbankın kurulması (1937)
- ⦿ II. Beş Yıllık Sanayi Planı (1938–1939) (II. Dünya Savaşı nedeniyle uygulanamamıştır.)

I. Beş Yıllık Sanayi Planı (1933 - 1938)

- ⦿ 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanun'u çıkarıldı.
- ⦿ Ancak;
 - Özel sermayenin yetersizliği
 - 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı
 - Teknik eleman yetersizliği gibi nedenlerle bu kanun başarılı olamadı.
- ⦿ Bunun üzerine devlet ilk defa planlı ekonomiye geçerek devletçilik politikasını benimsedi.
- ⦿ 1933 yılında I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı hazırladı.

- ⦿ 1934'te uygulamaya giren I. Beş Yıllık Sanayi Planı için ilk dış borç Rusya'dan alınmıştır.
- ⦿ Böylece birçok fabrika kuruldu (Sümerbank, Paşabahçe cam, Beykoz deri, İzmit kağıt sanayi ve Karabük demir-çelik).

Ticaret Alanında Yapılan İnkılaplar

- ⦿ Lozan'la kapitülasyonlar kaldırılmıştır (1923).
- ⦿ Türkiye'nin ilk özel ve ulusal ticaret bankası olan İş Bankası kuruldu (1924). İş Bankası'nın ilk genel müdürü Celal Bayar'dır.
- ⦿ Ticaret ve Sanayi Odaları kurulmuştur (1925).
- ⦿ Reji idaresi (Tütün tekeli) yabancılardan alınmıştır (1925).
- ⦿ Gümrük Tarife Kanunu ile gümrük vergisi yükseltilmiştir (1929).
- ⦿ Menkul Kıymetler Borsası açılmıştır (1929).
- ⦿ Türk Parasının Değerinin Korunması Kanunu çıkarılmıştır (1930).
- ⦿ T.C. Merkez Bankası kurulmuştur (1930).
- ⦿ Milli Hava Ulaştırma Teşkilatı kurulmuştur (1933).

Sağlık ve Sosyal Yardım Alanındaki İnkılaplar

- ⦿ Sağlık Bakanlığı kuruldu (1920).
- ⦿ Çocuk Esirgeme Kurumu kuruldu (1921).
- ⦿ Numune Hastanesi kuruldu (1922).
- ⦿ Verem Savaş kuruldu.
- ⦿ Hıfzıssıhha (bulaşıcı hastalıklar) enstitüsü açıldı.

📌 NOT

- ✓ Doktor Safiye Ali Türkiye'deki ilk kadın doktordur.

Atatürk Dönemi'nde Kurulan Bankalar

- ⦿ İş Bankası (1924)
- ⦿ Sanayi ve Maadin Bankası (1925)
- ⦿ Emlak ve Eytam Bankası (1926)
- ⦿ Merkez Bankası (1930)
- ⦿ Sümerbank (1933)
- ⦿ Belediyeler Bankası (İller Bankası) (1933)
- ⦿ Etibank (1935)
- ⦿ Denizbank (1937)

ATATÜRK'ÜN HAYATI VE İLKELERİ

ATATÜRK'ÜN HAYATI

- ⦿ Mustafa Kemal 1881 yılında Selanik'te doğdu. Annesi Zübeyde Hanım, babası Ali Rıza Efendi'dir.
- ⦿ Baba tarafı Kocacık yörüklerinden, anne tarafı Konyar yörüklerindedir. Babası Ali Rıza Efendi gümrük muhafaza memurluğu yapmıştır. Annesi Zübeyde Hanım ticaretle uğraşan bir babanın kızıdır.
- ⦿ Mustafa Kemal'in Fatma, Ahmet, Ömer, Makbule ve Naciye adında beş kardeşi vardır.
- ⦿ Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk 10 Kasım 1938'de siroz hastalığından hayata veda etmiştir.
- ⦿ Naaşı Dolmabahçe Sarayı'nda halkın ziyaretine açıldı. 20 Kasım'da Etnografya Müzesi'ne alındı. 1953'te Anıtkabir'e nakledildi.

Atatürk'ün Okuduğu Okullar

- Selanik Mahalle Mektebi (Geleneksel yöntemlerle eğitim yapan)
- Selanik Şemsi Efendi Okulu (Modern yöntemlerle eğitim yapan)
- Selanik Mülkiye Rüştiyesi
- Selanik Askeri Rüştiyesi (Askeri ve siyasi hayatının temelleri atıldı.)
- Manastır Askeri İdadisi (Türk tarihine ilgi duymaya başladı.)
- İstanbul Harp Okulu
- İstanbul Harp Akademisi

Atatürk'ün Yaptığı Görevler

- Şam 5. Ordu (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu.)
- Kolağası rütbesiyle Makedonya (İttihat ve Terakki'den ayrıldı.)
- III. Ordu'nun Selanik Tümeni Kurmay Başkanlığı
- Fransa'da düzenlenen Picardie Manevralarına katılması
- Sofya ataşemiliterliğine atanması
- Ordu Müfettişliği (1919)

- ⦿ Temsilciler Kurulu Başkanı (1919)
- ⦿ Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı (1919)
- ⦿ Son Osmanlı Mebusan Meclisinde Erzurum Milletvekilliği (1920)
- ⦿ Birinci TBMM'de Ankara Milletvekilliği (1920)
- ⦿ Birinci TBMM Başkanlığı (1920)
- ⦿ Başkomutanlık (1921)
- ⦿ Cumhuriyet Halk Partisi Başkanlığı (1923)
- ⦿ Cumhurbaşkanlığı (1923 -1938)

Atatürk'ün Eserleri

- ⦿ Nutuk (En önemli yazılı eseridir. Nutuk 1919-1927 yılları arasındaki olayları anlatır. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım sözüyle başlar.)
- ⦿ Tâbiye Meselesinin Halli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih
- ⦿ Takımın Muharebe Talimi
- ⦿ Cumalı Ordugahı
- ⦿ Tâbiye ve Tatbikat Seyahati

- ⦿ Bölüğün Muharebe Talimi
- ⦿ Vatandaş İçin Medeni Bilgiler (Manevi kızı Afet İnan ile hazırladı.)
- ⦿ Geometri Ders Kitabı (İsimsiz yayımlandı.)
- ⦿ Zabit ve Kumandan ile Hasbihal

Atatürk'ün Unvan ve Nişanları

Gazilik: Sakarya Savaşı sonrası TBMM tarafından verilmiştir.

İstiklal Madalyası: 1923'te TBMM tarafından verilmiştir.

Başöğretmenlik: Millet Mekteplerinde verdiği derslerden dolayı verilmiştir.

Atatürk Soyadı: 1934'te Soyadı Kanunu'nun kabulü ile TBMM tarafından verilmiştir.

Atatürk'ü Etkileyen Düşünürler

- ⦿ Voltaire
- ⦿ J.J. Rousseau
- ⦿ Namık Kemal
- ⦿ Tefik Fikret
- ⦿ Ziya Gökalp
- ⦿ Celal Nuri
- ⦿ Mehmet Emin Yurdakul

Atatürk Dönemi Basın - Yayın Kuruluşları

- ⦿ Minber
- ⦿ İrade-i Milliye gazetesi (1919)
- ⦿ Hakimiyet-i Milliye gazetesi (1920)
- ⦿ Anadolu Ajansı'nın kurulması (1920)
- ⦿ Ceride-i Resmîye gazetesi (Resmî gazete) (1920)
- ⦿ Telsiz Telgraf Hakkında Kanun (1925)
- ⦿ İstanbul ve Ankara radyolarının yayına başlaması (1927)
- ⦿ Mardin gazetesi

Atatürk'ün Biyografileri

- ⦿ Andrew Mango - Atatürk (Modern Türkiye'nin Kurucusu)
- ⦿ H. C. Armstrong - Bozkurt
- ⦿ Yakup Kadri Karaosmanoğlu - Atatürk
- ⦿ Lord Kinross - Atatürk (Bir Milletten Yeniden Doğuşu)
- ⦿ Şevket Süreyya Aydemir - Tek Adam
- ⦿ Falih Rıfki Atay - Çankaya
- ⦿ Falih Rıfki Atay - Atatürk Ne İdi
- ⦿ Falih Rıfki Atay - Babanız Atatürk
- ⦿ Attila İlhan - Gazi Paşa
- ⦿ Salih Bozok - Hep Atatürk'ün Yanındayız
- ⦿ Makbule Atadan - Ağabeyim Mustafa Kemal
- ⦿ Ali Fuat Cebesoy - Sınıf Arkadaşım Atatürk
- ⦿ Sabiha Gökçen - Atatürk ile Bir Ömür

ATATÜRK İLKELERİ

Cumhuriyetçilik

Tanım: Egemenliğin halka ait olmasıdır. Cumhuriyet yönetimi seçme seçilme hakkının bütün vatandaşlara tanınması ve yöneticilerin millet tarafından belirlenmesini amaçlar.

İlgili kavramlar: Demokrasi, seçim, milli egemenlik, halk iradesi, ulusal irade, partiler, seçme seçilme

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ TBMM'nin açılması
- ⦿ 1921 Anayasası ve 1924 Anayasası
- ⦿ Saltanatın kaldırılması
- ⦿ Seçmen olmak için vergi şartının kaldırılması
- ⦿ Cumhuriyetin ilanı
- ⦿ Halifeliğin kaldırılması
- ⦿ Çok partili hayata geçiş denemeleri
- ⦿ Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi

Milliyetçilik

Tanım: Milletin varlığını sürdürmek ve yüceltmek için diğer bireylerle birlikte çalışmak ve bu bilinci diğer kuşaklara taşımaktır. Uygulamaya konulan ilk ilkedir.

İlgili kavramlar: Ulus, birlik, bütünlük, Türk, ortak vatan, ortak dil, ortak kader, söz konusudur. Irk ve din birliğini reddeder.

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ TBMM'nin açılması
- ⦿ İzmir İktisat Kongresi
- ⦿ Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- ⦿ Yeni Türk harflerinin kabulü
- ⦿ Kabloaj Kanunu
- ⦿ Türk Tarih Kurumunun kurulması
- ⦿ Türk Dil Kurumunun kurulması
- ⦿ Misakımillî'nin kabulü
- ⦿ İstiklal Marşı'nın kabulü

- ⦿ Kapitülasyonların kaldırılması
- ⦿ Türk parasının korunması

Halkçılık

Tanım: Millet içerisindeki kişilerin yararının gözetilmesidir.

İlgili kavramlar: Eşitlik, adalet, halk, sınıfsız toplum, demokrasi, milliyetçilik, dayanışma, sosyal devlet, gelir dağılımında adalet, kanun üstünlüğü

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ Aşar vergisinin kaldırılması
- ⦿ Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- ⦿ Ayrıcalık belirten unvanların kaldırılması
- ⦿ Medeni Kanun'un kabulü
- ⦿ Harf inkılabı
- ⦿ Millet Mekteplerinin açılması
- ⦿ Halkevlerinin açılması
- ⦿ Kılık Kıyafet Kanunu

- ⦿ Toprak Reformu
- ⦿ Soyadı Kanunu
- ⦿ Cumhuriyetin ilanı

LAİKLİK

Tanım: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

İlgili kavramlar: Akılcılık, bilimsellik, çağdaşlık, hukuk, vicdan, ibadet hürriyeti

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ Saltanatın kaldırılması
- ⦿ Cumhuriyetin ilanı
- ⦿ Halifeliğin kaldırılması
- ⦿ Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- ⦿ Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması
- ⦿ Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması
- ⦿ Medreselerin kapatılması
- ⦿ Medeni Kanun'un kabulü

- ⦿ "Devletin dini İslam'dır." maddesinin anayasadan çıkarılması
- ⦿ Kılık-kıyafet ve Soyadı Kanunu
- ⦿ Laiklik maddesinin anayasaya eklenmesi

DEVLETÇİLİK

Tanım: Devletin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemesidir.

İlgili kavramlar: Ekonomi, kalkınma, girişimcilik, sermaye, yatırımların devlet eliyle yapılması, KİT (Kamu İktisadi Teşekkülleri)

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ Kapitülasyonların kaldırılması
- ⦿ Kabotaj Kanunu'nun kabulü
- ⦿ Tarımı destekleyici çalışmalar
- ⦿ Beş Yıllık Kalkınma Planları
- ⦿ Devlet bankalarının kurulması (İş Bankası hariç)
- ⦿ Yabancı işletmelerin satın alınması
- ⦿ Atatürk Orman Çiftliğinin kurulması
- ⦿ Fabrikaların açılması

İNKILAPÇILIK

Tanım: Bir toplumun değişerek kendi kendini yenilemesidir.

İlgili kavramlar: İlericilik, çağdaşlık, değişim, batılılaşma, durağan olmama, doğmatik olmama, yenilik

İlgili İnkılaplar:

- ⦿ İnkılapların tamamı bu ilke doğrultusunda yapılmıştır.
- ⦿ Uluslararası saat, takvim, ölçü birimi, rakamlar ve hafta sonu tatilinin değiştirilmesi bu ilkenin sonucudur.
- ⦿ Atatürk'ün düşünce sistemini durağanlıktan kurtaran ilkedir.

BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

Milli Egemenlik

Cumhuriyetçilik

Milli Birlik - Milli Beraberlik

Milliyetçilik

Ülke Bütünlüğü

Milliyetçilik

Özgürlük ve Bağımsızlık

Milliyetçilik

Akılcılık ve Bilimsellik

Laiklik

Çağdaşlık ve Batılılaşma

İnkılapçılık

Yurtta Barış, Cihanda Barış

Halkçılık

İnsan ve İnsanlık Sevgisi

Halkçılık

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

TÜRK DIŞ POLİTİKASININ TEMEL İLKELERİ

- Atatürk, Misakımillî ile yeni Türk devleti için korunması mümkün gerçekçi bir sınır çizmiştir.
- Atatürk'ün "Yurtta barış, cihanda barış" sözü doğrultusunda geliştirilen dış politikasının ilkeleri şunlardır:
 - Milli sınırlarımız içinde varlığımızı korumak
 - Gerçekleştirilmeyecek emeller peşinde koşmamak
 - Diğer devletlerin iç işlerine karışmamak
 - Komşu ülkelerle dostluk ilişkilerini geliştirmek
 - Milli politikayı uygularken kamuoyunu dikkate almak
 - Uluslararası hukuka bağlı kalmak
 - Türk ulusunun uluslararası alanda saygınlığını artırmak
 - Bağımsızlığımıza saygı duyan devletlerle her alanda ilişkileri geliştirmek
 - Dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmek

1923 - 1932 DÖNEMİ DIŞ POLİTİKA

Musul Sorunu (5 Haziran 1926)

- Lozan'da halledilemeyen konu konferans sonrasına bırakılmıştır.
- Heyetler uyuşmazlığı gidermek amacı ile Lozan sonrası ilk kez Mayıs 1924'de İstanbul'da (Haliç Konferansı'nda bir araya geldiler.
- Konferansın sonuçsuz kalması üzerine Türkiye sorunu Milletler Cemiyetine taşıdı.
- Milletler Cemiyeti Geçici Brüksel Hattı adıyla bir rapor hazırladı.
- Bu rapor İngiltere'yi haklı görünce Türkiye sorunu La Haye Adalet Komisyonuna taşıdı.
- La Haye Adalet Komisyonu da Geçici Brüksel Hattı'nı kabul edince Türkiye savaş kararı almak zorunda kaldı.
- Türkiye bu sorunda yalnız kalmamak için 17 Aralık 1925'de SSCB ile dostluk ve tarafsızlık antlaşmasını yeniledi.
- Türk ordusu Musul'da savaş için hazırlıklara başladığı sırada bölgede Şeyh Sait ve Nasturi İsyanı çıktı.
- Özellikle Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmada zorlanan Türkiye İngiltere ile barış yapmak zorunda kaldı.
- Yapılan Ankara Antlaşması ile Türkiye - Irak sınırı kesin olarak çizildi.

Ankara Antlaşması (5 Haziran 1926)

- ⦿ Musul, Kerkük ve Süleymaniye İngiltere mandasındaki Irak'a bırakılacak.
- ⦿ Musul ve Kerkük'teki Türk halkının hakları korunacak.
- ⦿ Hakkari Türkiye'ye bırakılacak.
- ⦿ Irak, Musul'dan elde edeceği petrol gelirlerinden %10'unu 25 yılına Türkiye'ye verecek.

Yabancı Okullar Sorunu (1926)

- ⦿ Yabancılar kapitülasyonlar aracılığıyla Türk ülkesinde birçok okul açarak önemli kültürel haklara da sahip olmuşlardır.
- ⦿ Lozan'a göre bu okullar kapatılmayacak ancak okullar Türk kanunlarına göre yönetilecektir.
- ⦿ Bu konudaki en büyük sorun Fransa ile yaşanmıştır.
- ⦿ Ancak Atatürk bu duruma sert tepki gösterip "Bu bizim iç sorunumuzdur." diyerek karşı çıkmıştır.
- ⦿ Yabancı Okullar Sorunu yeni Türk devletinin bundan sonraki ilk dış politika başarısıdır.

Nüfus Mübadelesi (10 Haziran 1930)

- Lozan'da bu sorun çözülememiştir.
- Yunanistan, Türkiye'de daha çok Rum halkını bırakmak isteyince ilişkiler gerginleşti.
- 1928 yılında bu sorunlar Milletler Cemiyeti'nde görüşüldüğü halde çözülemedi.
- 1930 Haziran ayındaki anlaşmayla sorun çözümlendi. Bu anlaşma ile İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türklerinin hepsi yerleşik sayıldı (Ahalî Mübadelesi).
- Bu sorunun çözülmesi Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üye olmasında ve Balkan Antantı'nın imzalanmasında etkili olmuştur.
- Venizelos, Atatürk'ü 1934 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermiştir.

Dış Borçlar (1929-1933)

- Borçlar Sorunu Osmanlı Devleti'nden en çok alacağı olan Fransa ile yaşandı.
- Lozan'da Türkiye borçları taksitli ödeyeceğini belirtti.
- 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ile yeni Türk devleti Osmanlı'dan kalan borçları ödemekte zorluk çekti.
- Daha sonraki süreçte borçlar taksitler halinde ödenmiştir.
- 1954 yılında dış borçlar bitirilmiştir.

Bozkut - Lotus Olayı (2 Ağustos 1926)

- ⦿ 2 Ağustos 1926 tarihinde Bozkurt adlı Türk gemisi ile Lotus adlı Fransız gemisi Ege Denizi'nde çarpışmıştır.
- ⦿ İki ülke arasında yaşanan sorunda Lahey Adalet Divanı Türkiye'yi haklı bulmuştur.

Dönemin Diğer Önemli Gelişmeleri

- ⦿ Barışa katkı sağlamak amacıyla Türkiye bazı uluslararası örgütlere katılmıştır. Bunlar;
 - 1928 Cenevre Silahsızlanma Konferansı
 - 1929 Briand - Kellog Paktı
 - 1929 Litvinov Protokolü
 - 1928'de Türkiye ile Afganistan arasında Dostluk ve İş Birliği Antlaşması imzalanmıştır. Ankara'ya ilk resmi ziyareti gerçekleştiren yabancı devlet adamı Afgan Kralı Amanullah Han olmuştur.
 - 1925'te Türkiye - Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması imzalanmıştır.

1932 - 1939 DÖNEMİ DIŞ POLİTİKA

Milletler Cemiyetine Giriş (18 Temmuz 1932)

- ⦿ Cemiyetin amacı I. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir savaşın çıkmasını engellemektir.
- ⦿ Tarafsız olmayışı nedeniyle Türkiye ilk başlarda bu cemiyete üye olmakta kararsızlık yaşamıştır.
- ⦿ 1932'den sonraki dünya dengelerinin bozulmasıyla Türkiye izlediği "Yurtta barış dünyada barış" politikasıyla cemiyete üye olmuştur.
- ⦿ Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üyelik teklifi İspanya tarafından yapılmıştır.
- ⦿ Milletler Cemiyeti Türkiye'nin üye olduğu ilk uluslararası örgüttür.
- ⦿ Bu cemiyete üyelik Boğazlar Meselesi'nde Türkiye'ye avantaj sağlamıştır.
- ⦿ Türkiye'nin Milletler Cemiyetindeki ilk temsilcisi Cemal Hüsnü Taray'dır.

Balkan Antantı (9 Şubat 1934)

- ⦿ Almanya ve İtalya'nın yayılmacı politikasını engellemek amacıyla Türkiye, Yugoslavya, Romanya ve Yunanistan arasında imzalanmıştır.
- ⦿ Antlaşmada Türkiye'yi Tefrik Rüştü Aras temsil etmiştir.
- ⦿ Bu anlaşmayla Türkiye batı sınırını güvence altına almıştır.
- ⦿ Bu antanta Bulgaristan ve Arnavutluk üye olmamıştır.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

- ⦿ Lozan'da Boğazların yönetiminin bir komisyona bırakılması Türk egemenliğini kısıtlamaktaydı.
- ⦿ İtalya (Habeşistan'a saldırması), Almanya (Ren bölgesine asker çıkarması) ve Japonya'nın (Mançurya'ya saldırması) saldırgan politikası üzerine Türkiye bu durumu görüşmek üzere istekte bulundu.
- ⦿ Bu sözleşmeyle Osmanlı'dan süregelen Boğazlar Sorunu bitmiştir.
- ⦿ Boğazlar üzerinde Türkiye tam yetki sahibi olmuştur. Bu antlaşma günümüzde de geçerlidir.

Akdeniz Paktı (1936)

- ⦿ İtalya'nın saldırgan politikası nedeniyle oluşturulmuştur.
- ⦿ Pakta katılan ülkeler; İngiltere öncülüğünde Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'dır.

Sadabad Paktı (8 Temmuz 1937)

- ⦿ İtalya'nın (Habeşistan'a saldırması) saldırgan bir politika izlemesi üzerine Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Tahran'da imzalanmıştır. Türkiye bu pakt ile doğu sınırını güvenceye almıştır.
- ⦿ II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla pakt önemini yitirmiştir.

Hatay Sorunu (30 Haziran 1939)

- ⦿ Hatay Sorunu Fransa ile yaşanmıştır. 1921 Ankara Antlaşması ile Hatay'a özel bir yönetim verilmiştir.
- ⦿ Milletler Cemiyeti tarafından Sandler Raporu hazırlanmıştır.
- ⦿ 1938'de yapılan halk oylamasıyla bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu.
- ⦿ Mustafa Kemal "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz." sözünü Hatay için söylemiştir.

- ⦿ Atatürk Hatay hakkındaki görüşlerini Asım Us imzasıyla Kurun gazetesinde yazmıştır.
- ⦿ Türkiye'nin en son çizilen sınırıdır.
- ⦿ Hatay Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı **Tayfur Sökmen**, ilk başbakanı **Abdurrahman Melek**, ilk meclis başkanı **Abdülğani Türkmen**'dir.
- ⦿ 1939'da Hatay Millet Meclisi tarafından yapılan oylama sonucu Hatay, Türkiye'ye katılma kararı almıştır.

📌 NOT

- ✓ Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne taşıdığı sorunlar; Musul, Nüfus Mübadelesi, Boğazlar, Hatay, Bozkurt-Lotus
- ✓ Yunanistan'ın Milletler Cemiyeti'ne taşıdığı sorun Patrikhane Meselesi'dir.